

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
д.держ.упр., проф.

_____ **Ігор ПРИХОДЬКО**

« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Удосконалення організації обліку і контролю основних засобів
підприємства»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Мамрак О. О.

Науковий керівник,
к.е.н. доц.

Губарик О. М.

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2022

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Зав. кафедри _____

«_____» _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

Мамрака Олександра Олександровича

1. Тема роботи: «Удосконалення організації обліку і контролю основних засобів підприємства»

Науковий керівник: Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н. доцент

затверджені наказом по ДДАЕУ від «13» вересня 2022 року № 26.41

2. Термін подання здобувачем роботи: 15 грудня 2022 року

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996-XIV, Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 р. №292, П(С)БО 7 «Основні засоби», Податковий кодекс України, МСБО 16 “Основні засоби”, річні звіти підприємства та облікові дані аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні засади організації обліку і контролю основних засобів. 2. Стан і перспективи розвитку організації обліку основних засобів АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К». 3. Стан і поліпшення організації контролю основних засобів АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Схема класифікації основних засобів. Групи основних засобів для нарахування амортизації. Методи нарахування амортизації основних засобів. Динаміка інтегрованого показника фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2017-2021 рр. Структура бухгалтерської служби АВ ТОВ «Агроцентр К». Схема обліку основних засобів у АВ ТОВ «Агроцентр К». Функції і задачі бухгалтера з обліку основних засобів. Калькуляційні витрати для проведення ремонтних робіт. Види внутрішнього контролю.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 березня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні засади організації обліку і контролю основних засобів	Квітень 2022р.	
2	Фінансово-економічна характеристика АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	Травень 2022р.	
3	Стан і перспективи розвитку організації обліку основних засобів АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	Серпень 2022р.	
4	Стан і поліпшення організації контролю основних засобів АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	Вересень 2022р.	
5	Вступ	Жовтень 2022р.	
6	Висновки і пропозиції	Листопад 2022р.	
7	Оформлення роботи	Грудень 2022р.	

Здобувач _____
(підпис)

_____ Мамрак О.О. _____
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

_____ Губарик О.М. _____
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення організації обліку і контролю основних засобів підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 81 с., 11 рис., 7 табл., 3 додатки, 72 літературних джерела.

Об'єкт дослідження: процес організації обліку і контролю основних засобів з метою вдосконалення економічного розвитку підприємства.

Предмет дослідження: теоретичні методичні та організаційні питання пов'язані з формування обліку і контролю основних засобів.

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів удосконалення системи з організації обліку і контролю основних засобів, проведення аналізу фінансової економічної діяльності товариства.

Методи дослідження: економічний та статистичний аналіз, зіставлення, балансовий, конкретизація, абстрактно-логічний та метод експертної оцінки.

Короткий аналіз досліджень, які проводились в роботі (що досліджено, проаналізовано, проведено, виявлено).

Результати впроваджені в діяльність Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К», яке знаходиться у місті Дніпро, вулиця Мільмана 110А.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, АМОТИЗАЦІЯ, КОНТРОЛЬ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗ, ОЦІНКА

KEYWORDS

FIXED ASSETS, AMORTIZATION, CONTROL, ORGANIZATION OF ACCOUNTING, ANALYSIS, EVALUATION

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	10
1.1. Економічна сутність основних засобів, роль контролю у виробничому процесі підприємства	10
1.2. Класифікація та оцінка основних засобів	17
1.3. Організація обліку амортизації основних засобів	24
Висновки до першого розділу	30
РОЗДІЛ 2. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	31
2.1. Фінансово-економічна характеристика АВ ТОВ «Агроцентр К» та організації роботи бухгалтерської служби підприємства	31
2.2. Стан організації обліку наявності і руху основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К»	44
2.3. Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К»	51
Висновки до другого розділу	58
РОЗДІЛ 3. СТАН І ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	59
3.1. Організація внутрішнього контролю основних засобів у АВ ТОВ «Агроцентр К»	59
3.2. Шляхи вдосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві	63
Висновки до третього розділу	69

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми. Одною із важливих та ефективних складових діяльності підприємства є основні засоби. Необоротні активи необхідні для забезпечення процесу виготовлення продукції і надання послуг, без них неможливо уявити виробництво. Багато підприємств через брак коштів не здатні створити потужну матеріальну базу, оскільки існує висока конкуренція для розвитку власного бізнесу, тому доводиться на перший час у більшості випадків орендувати основні засоби. При таких умовах потрібно більш точно бути зосередженим на веденні бухгалтерського обліку у питанні власних так і орендованих основних засобів, а також приділяти увагу контролю за ними.

Для придбання та надходження основних засобів підприємство має мати достатньо фінансових ресурсів накопичених за попередні періоди в результаті прибуткової діяльності, тому це питання має неоднозначний характер. Якщо у основних засобів велика вартість – це показує про неліквідність активів і може обтяжувати маневреність капіталу. Тому доцільно та ефективно створювати товариство у самому початку за допомогою орендованих основних засобів, а потім поступово накопичувати вже власні.

Надзвичайно важливо управляти основними засобами з самого початку господарської діяльності компанії. Адже забезпечення ефективного використання основних засобів можна за допомогою організації обліку, бо саме облік дозволяє контролювати, обліковувати та аналізувати стан основних засобів, які надходять і вибувають протягом діяльності підприємства. Не завжди велика сума коштів вкладена у необоротні активи зможе виправдати себе у ефективній діяльності підприємства, про те інвестовані в оборотні активи і операційні діяльності могли б забезпечити зростання виробництва. Виникає питання, що більше користі принесе

підприємству накопичення чи інвестування, тому потрібно щоб цим аспектом займався менеджмент компанії.

Деякі вітчизняні та зарубіжні науковці такі як М. М. Матієшин, К. О. Утенкова, І. М. Святенко, М.В. Кравченко, Ю.А., Дроздова, Н. Д. Бабяк, Н. М. Ткаченко, М. М. Зюкова, В. Бабіч, І. Павлюк, Н.А. Яковишина та ін. приділили увагу вивченню проблем організації обліку та контроль основних засобів.

Але залишаються питання, які ще потрібно досліджувати та вирішувати, щоб удосконалювати методики обліку і контролю основних засобів.

Для того щоб зрозуміти реальну потребу у основних засобів та зрозуміти їх ступінь зносу і доцільність їх використання у виробництві, проводять аналітичні процедури для аналізу їх роботоспроможності. Проведений точний аналіз на основі обліку і контролю може допомогти прийняти рішення вигідне для підприємства щодо ремонту, заміни, модернізації та списання чи продажі об'єкту основного засобу.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає у тому, щоб дослідити теоретичні і практичні аспекти удосконалення системи з організації обліку і контролю основних засобів, провести аналіз фінансової економічної діяльності товариства.

Досягти мету допоможуть поставлені такі завдання:

- розгляд теоретичного розуміння визначення основного засобу, класифікація та оцінка;
- розгляд впливу організації обліку й контролю на підвищення їх ефективного використання;
- дослідження нормативно-правового регулювання обліку та контролю;
- проведення фінансово-економічної характеристики товариства та надання аналізу: стану майна та капіталу, руху та функціонального стану основних засобів, фінансових результатів діяльності, фінансової стійкості,

ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів, ділової активності та комплексної оцінки фінансового стану;

- характеристика обліково-економічної служби товариства і її значення в управлінні ним;
- розгляд організації обліку основних засобів у товаристві;
- дослідження необхідності контролю необоротних активів;
- визначення основних напрямків для покращення організації обліку.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і контролю основних засобів з метою вдосконалення економічного розвитку підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні методичні та організаційні питання пов'язані з формування обліку і контролю основних засобів у досліджуваному товаристві з метою їх ефективного використання.

Методи дослідження. Для цього були використані такі методи як економічний та статистичний аналіз, зіставлення, балансовий, конкретизація, абстрактно-логічний та метод експертної оцінки. Детальний розгляд інформації об'єкта вивчення дозволив глибше зрозуміти погляди науковців та кваліфікованих фахівців в галузі обліку і контролю основних засобів на існуючі проблеми. Дані оброблялися за допомогою табличного та графічного відображення інформації у програмному засобу MS Excel.

Для дослідження були використані нормативні бази правових документів з обліку основних засобів підприємства, методичні рекомендації, наукові праці та інформаційні дані досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому що розроблені теоретичні та практичні рекомендації, щоб удосконалити облік та контроль основних засобів і підвищити ефективність використання підприємством.

Удосконалено:

- методику обліку витрат на ремонт, модернізацію, реконструкцію та інші поліпшення основних засобів підприємства;

- порядок для визначення стану об'єкту основних засобів.

Набули подальшого розвитку:

- покращено розв'язання завдання, яке раніше вже було вирішене про принципи контролю та збереження основних засобів для покращення ефективного використання.

Практичне значення одержаних результатів дипломного дослідження полягає в тому що досліджені питання сприятимуть для ефективного забезпечення обліку і контролю основних засобів на підприємстві, яке може використовувати дану роботу при потребі.

Публікації. За результатами підготовки випускної магістерської дисертації було опубліковано 2 наукові роботи, з яких 1 стаття була опублікована в колективній монографії та 1 тези за матеріалами конференції.

Структура і обсяг роботи. Випускна магістерська робота з теоретичним і практичним дослідженням складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних літературних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічна сутність основних засобів, роль контролю у виробничому процесі підприємства

Основні засоби досить важливі і невід’ємні для будь-якого підприємства, особливо коли вони важливі складові у фінансово-господарської діяльності, зокрема в економічних процесах.

В будь-якому підприємстві матеріальна база складається в основному з предмету та засобів праці, які разом є засобами виробництва. В принципі проаналізувавши основні фонди у формі вартісних виражень, можемо отримати справу з основними засобами. На підприємстві основні засоби діляться на дві групи: основні виробничі та невиробничі засоби. Виходячи з назви ці засоби безпосередньо мають відношення до процесу виробництва. Практично основні виробничі фонди є важливою ланкою, до яких звичайно належать машини та обладнання. Активні засоби означають, що вони беруть свою частку у процесі виробництва активним чином. Проте невиробничі фонди, що є основними фондами, які не мають участі у процесі виробництва, відносяться до основних засобів.

Основні засоби – це один з видів майна, тобто довгостроковий актив, який є засобом роботи під час виготовлення різних товарів, здійснювання робіт чи надавання послуг, а також це майно, що є допоміжним під час керування діяльністю підприємства. Основні засоби дають підприємству довгостроковий фінансовий прибуток, тому що їхній термін використання перевищує один рік. Вони відомі також, як капітальний актив і мають позначку «Основні засоби» у балансі. Аспект основних засобів в тому, що їх не можна легко конвертувати у готівкову форму, тому їх відносять у категорію неліквідних активів.

Основні засоби мають велике значення для виробництва, через те що активний розвиток компанії неможливий без необхідності постійного інвестування у власні активи. Виробництво без основних засобів просто неможливий, оскільки власник будь-якого підприємства перш ніж реалізувати бізнес ідею, замислюється про те, якими ж засобами можливо її здійснити. Тому основні засоби є дуже важливими для діяльності будь-якого підприємства.

Капітал компанії формується за допомогою внесення коштів і необоротних матеріальних активів. Під капіталом мається на увазі ті активи, які були створені на початку формування підприємства, та які формувалися протягом наступних періодів діяльності компанії.

Крім стандарту є інформація про необоротні активи у різних нормативних документах. Інформація про групи основних засобів та порядок нарахування амортизації за податковим методом у Податковому кодексі України [47].

У П(С)БО 7 «основні засоби» визначаються як матеріальні активи, де підприємство їх втримує для застосування їх у процесі виробництва з використанням більше одного року [54]. Термін корисного використання, як правило вказується в технічних даних майна. Йдеться річ не про перепродажі, тобто якщо майно куплено й використовували його у роботі десь всього півроку, а потім було продане. Термін корисного використання завіряється у технічному паспорті виробника, інакше кажучи через півроку стає непридатним, саме це й вважається терміном корисного використання.

Для підприємства основні засоби грають важливу роль, а яке майно відноситься до основного засобу? Орієнтуватися перш за все потрібно на такі критерії:

- вартість майна, якщо вартість його становитиме більш 20000грн., то воно відноситиметься до основних засобів (з 01.01.2021р.);
- термін використання більше одного року;
- отримання економічних вигід, від його використання.

Існує в українському обліку така категорія, як швидкозношувальні та малоцінні предмети, і досить часто виникають складнощі куди ці активи віднести до основних засобів чи до МШП [15].

Основні засоби відносяться до необоротних активів. До складу основних засобів відносяться: будинки, споруди передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, меблі, робоча продуктивна худоба, багаторічні насадження, земельні ділянки та й інші основні засоби.

Інші необоротні активи включають в себе нематеріальні активи та довгострокові інвестиції. Нематеріальні активи не можуть бути без включення основних засобів, якими користуються протягом тривалого часу, але фізичне існування вони не мають. Гудвіл є прикладом нематеріального активу, тобто створення іміджу компанії. Також до нематеріальних активів можна віднести інтелектуальну власність, торгову марку підприємства, авторські права. Довгострокові інвестиції, які включають в себе облігації, що протягом поточного року не будуть продані, також можна рахувати як необоротні активи.

Капіталомісткою галуззю є виробництво, для безперебійної роботи і розвитку якого потребується капіталозабезпечення та постійні інвестиції в обладнання і оснащення.

Питання обліку основних засобів вивчаються багатьма науковцями. Основні засоби, як говорить Ткаченко Н., – це сукупність засобів праці та матеріально-майнових цінностей, які мають функціонувати в натуральній формі більше одного року за терміном служби та за ціною придбанням у сфері матеріального виробництва і також ще й в невиробничій сфері [64].

На думку Падалка К. основні виробничі засоби господарюючого об'єкта складають такі засоби виробництва, що протягом декількох виробничих циклів будуть використовуватися у виробництві. При цьому вони будуть переносити поступово свою вартість, як амортизаційні відрахування, на готову продукцію частинами [42].

Зюкова М. М. вважає, що термін «основні фонди» не бажано вживати в обліку і оподаткуванні, тому що цей термін не використовується в нормативних документах з приводу основних засобів. За її словами введення Податкового кодексу врегулювало протиріччя у визначенні поняття «основні засоби» і визнало як категорію [17].

Будинки, споруди, машини, верстати, обладнання, передавальні пристрої і так далі використовуються протягом тривалого часу в різних галузях господарств більше як 12 місяців, а отже з часом ці засоби врешті решт зношуються, бо використовуються у процесах виробництва і відповідно їхня вартість повільно включається у вартість продукції, яка виготовляється. Отже можна зробити висновки, що все це основні засоби, які застосовуються у процесі виробництва [17].

Кожне підприємство повинне здійснювати контроль за наявністю основних засобів, за їх збереженням, рухом і ефективним використанням. Для цього є внутрішній контроль, суть якого полягає в проведенні інвентаризації перед складанням річного звіту. Порядок проведення інвентаризації регламентується «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань» [50]. Крім цього керівники служб та відділів повинні володіти інформацією про стан основних засобів, щоб своєчасно прийняти рішення про проведення ремонту чи модернізації об'єкту в разі потреби, знаходити резерви підвищення ефективності використання тих чи інших основних засобів. Для того, щоб було прийнято ефективне управлінське чи стратегічне рішення, бухгалтери повинні формувати правильну достовірну інформаційну базу. Це полягає в своєчасному та повному відображенні господарських та фінансових операцій в бухгалтерському обліку. Зазвичай керівники підприємств не завжди приділяють належну увагу внутрішньому контролю за наявністю, станом, рухом і використанням основних засобів, що приводить до негативних наслідків при проведенні зовнішнього контролю.

Під час перевірки операцій з основними засобами можна виявити наступні порушення:

- оприбуткування основних засобів проведено несвоєчасно;
- не правильно визначена класифікація;
- не правильно визначена первісна вартість об'єкта основного засобу;
- невірне застосування методу нарахування амортизаційних відрахувань;
- відображення модернізації (реконструкції) як ремонту;
- некоректні кореспонденції рахунків при відображенні операцій з основними засобами;
- невідповідність аналітичних даних даним синтетичного обліку та невідповідність даних синтетичного обліку даним фінансової звітності;
- несвоєчасно, не в повній мірі нарахована орендна плата за основні засоби та не включення в собівартість продукції;
- не коректно здійснена та відображена в обліку переоцінка;
- не відображення результатів проведеної інвентаризації в обліку;
- не правильно списана недоамортизована частина об'єкту основних засобів на фінансовий результат підприємства;
- при ліквідації об'єктів основних засобів не оприбутковано корисні матеріальні ресурси та низка інших порушень.

Щоб такі порушення не були допущені, необхідно проводити перевірку стану збереження, наявності і ефективного використання основних засобів ретельно, повно і достовірно, обґрунтовано і відповідно чинному законодавству. Також важливу роль у збереженні грають правильне закріплення об'єктів основних засобів за матеріально-відповідальними особами і правильність відображення результатів проведеної інвентаризації в обліку.

Насамперед перевіряючому потрібно ознайомитись з обліковою політикою підприємства, де воно, керуючись П(С)БО 7 повинно вказати який метод оцінки основних засобів застосовує, як класифікує основні засоби, який метод амортизації застосовує та за якими ознаками включає об'єкти до складу основних засобів. При проведенні перевірки необхідно звернути увагу

чи відповідає облікова політика підприємства діючому законодавству та вимогам, що до ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

Для контролюючого джерелом інформації виступають первинні документи, облікові реєстри, акти та довідки попередньої перевірки. Перевіряючий повинен проконтролювати чи в повній мірі усунуто попередні виявлені порушення, якщо такі були допущені.

Процес перевірки обліку основних засобів є досить трудомістким. Для цього треба опрацювати великі об'єми інформації, тому застосовується вибіркова перевірка основних засобів. Крім вибіркової перевірки існують і інші, це: фактична перевірка, опитування, спостереження, підтвердження, документальна перевірка, підрахунок.

Перевіряти також потрібно синтетичний облік і його зв'язок з аналітичним обліком. Основні засоби можна отримати безоплатно і придбати. При надходженні об'єкту основних засобів перевіряється правильність підстави для оприбуткування в бухгалтерському обліку не залежно від форм власності підприємства, тобто договір на поставку, накладна, акт виконаних робіт, акт наданих послуг (наприклад з транспортування, монтажу, тощо). Після введення в експлуатацію основні засоби відображаються на рахунку 10, підставою для цього є акт введення в експлуатацію основних засобів, після чого формується відповідна інвентарна картка. Порядок складання і форми цих документів затверджені наказом Мінфіну від 13.09.2016 №818 [7].

Важливо приділити увагу перевірці сум податку на додану вартість при придбанні основних засобів і як сформована первісна вартість окремих об'єктів у випадку, коли в супровідних документах на купівлю вказана загальна вартість кількох об'єктів а не кожного окремо. В такому випадку первісна вартість встановлюється пропорційно до справедливої вартості враховуючи всі фактичні витрати на їх придбання. Також важливо перевірити чи створена комісія з приймання основних засобів. Ця комісія може бути постійною, тобто створюватися на якийсь тривалий термін і брати

участь у списанні об'єктів основних засобів або бути створеною під якийсь об'єкт спеціально.

Також на комісію, затверджену наказом керівника, покладено обов'язки визначати ті об'єкти основних засобів, які вже не здатні приносити підприємству доходи в майбутньому, чи варто їх відновлювати чи доцільніше списати або продати і придбати новий. Адже основні засоби з часом фізично зношуються або морально застарівають на фоні більш досконаліх аналогів. Підсумком роботи комісії є складений акт на списання основного засобу на основі проведеного огляду об'єкту та встановленої причини ліквідації: став непридатним в наслідок аварії, моральний чи фізичний знос. Податківці підкреслюють у своїх листах, що для списання необхідно оформити наказ керівника підприємства, в якому вказати який саме об'єкт буде списано і про контроль комісії за оприбуткуванням корисних залишків з подальшим оформленням відповідних документів. У акті треба обґрунтувати необхідність списання, обов'язково повинна бути вказана конкретна причина, підтвердити недоцільність експлуатації в подальшому і нераціонально проводити модернізацію. Після списання об'єкту, в його інвентарній картці треба зробити відповідні записи.

Після документальної перевірки повинна бути фактична перевірка наявності основних засобів та звірка цих даних з документальним відображенням в обліку. Фактичну наявність можна проводити вибірково, адже великий обсяг може бути не тільки первинної документації а самих об'єктів основних засобів.

З вище сказаного можна зробити підсумок, що враховувати основні засоби потрібно на всіх стадіях. Від моменту їх надходження до ліквідації. Через невизначеність у деяких питаннях та допущені помилки в обліку можна допустити помилки в визначенні собівартості продукції і недоотримати дохід або отримати певні збитки. А отже, як пропонує Святенко І. М., рекомендується формувати відповідну частину Наказу про облікову політику підприємства з переліку інформації щодо основних

засобів, що дозволить формувати точну та правдиву інформацію про рух та стан основних засобів на підприємстві [59].

1.2. Класифікація та оцінка основних засобів

За призначенням та відповідно в якій галузі застосовуються, основні засоби можна згрупувати (рис.1.1).

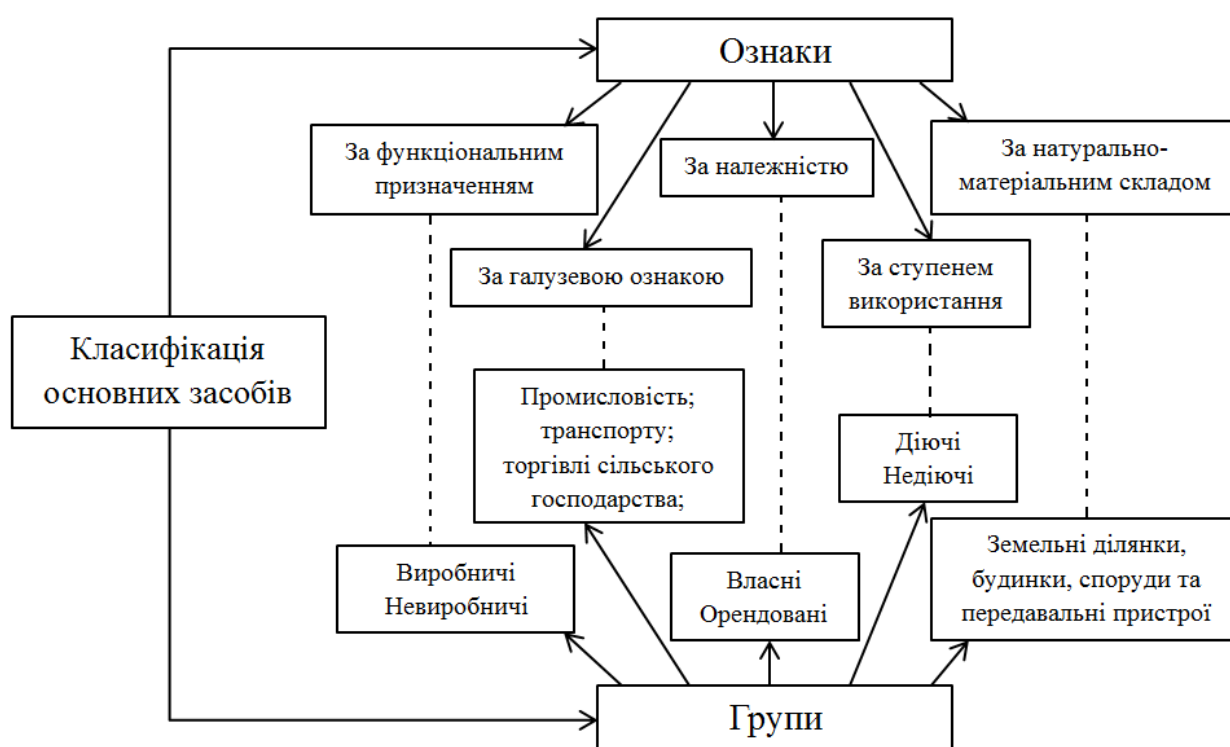

Рис 1.1. Схема класифікації основних засобів

Щоб правильно відобразити в обліку основні засоби необхідно правильно відносити до певної групи, тобто класифікувати (додаток А, Б).

Від основних засобів, задіяних в процесі виробництва, завжди очікують економічних вигод. В певній мірі їх сутність як об'єкту в бухгалтерському обліку характеризується критеріями, що визнають як активи підприємства. Для цього в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» добре було б розкрити способи надходження майбутніх

економічних вигод від використання об'єктів основних засобів на підприємстві.

Основні засоби за функціональним призначенням діляться на :

- виробничі, тобто ті основні засоби, які беруть участь у виробництві безпосередньо або сприяють для здійснення процесу виробництва. Наприклад, будови, цехи, верстати, робочі машини та обладнання, без яких не можливе матеріальне виробництво;

- невиробничі, такі основні засоби, які безпосередньо не беруть участі у виробництві, або ніяк побічно не задіяні, а потрібні для обслуговування культурно-побутових та комунальних потреб працюючих. У невиробничій сфері є також будови, споруди та обладнання.

До невиробничих основних засобів відносяться будови і споруди культурно-побутового і житлово-комунального призначення, обладнання, інструменти, транспортні засоби та інші основні засоби, які призначені для обслуговування потреб населення побутових, житлових, комунальних і культурно-побутових.

Основні засоби за галузевою ознакою відносяться до будівельної, транспортної, промислової, сільськогосподарської галузі та зв'язку. Нерідко у промислового підприємства на балансі обліковуються основні засоби, які відносяться до інших галузей, адже у цього підприємства може бути підсобне сільське господарство, або основні засоби, які відносяться до сфери будівництва [8]. Тому є розподіл на виробничі, промислово-виробничі основні засоби та інших галузей народного господарства.

Діючі основні фонди ті, що задіяні і використовуються у господарстві. А недіючі це ті, що тимчасово законсервовані у зв'язку з припиненням виробництва, або запасні, що знаходяться в резерві для заміни тих, що вибули або знаходяться в ремонті.

Підприємство забезпечує себе основними засобами різними способами, воно може купити, отримати безоплатно або взяти в оренду. До речі оренда може бути операційною та фінансовою (лізинг). Підприємство у балансі

відображає тільки власні основні засоби, орендовані залишаються на балансі в орендодавця щоб уникнути подвійного обліку тих самих основних засобів. Отже за належністю основні засоби поділяються на власні та орендовані.

За натурально-матеріальним складом це земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої.

В нормативних документах НП(С)БО 7 «Основні засоби», «Методичні рекомендації з обліку основних засобів» наказ Мінфіну від 30.09.02003 №561, пп. 138.3.3 Податкового Кодексу України, Інструкція до Плану рахунків наказ Мінфіну від 30.11.1999 №291 можна знайти існуючі групи основних засобів. Оскільки єдиного підходу до організації обліку основних засобів не має, то підприємства вимушені працювати в умовах коли є розбіжності між законодавчими актами і нормативно-правовими документами. Отже застосування методу нарахування амортизації залежить від системи оподаткування, яку використовує підприємство.

В бухгалтерському і податковому обліках основні засоби поділені на групи з ціллю нарахування амортизації (рис.1.2).

Основні засоби підприємства це найголовніша складова успіху його роботи і також показник продуктивності роботи. Оцінка майна насамперед це оцінка основних засобів, якими володіє підприємство. Для оцінки основних засобів використовуються декілька видів вартостей: первісна, залишкова, справедлива, ліквідаційна та переоцінена.

Підприємство придбані основні засоби зараховує на баланс по первісній вартості. До первісної вартості крім суми, що сплачується постачальнику, можуть входити витрати на:

- державне мито, або реєстраційні збори або подібні платежі при придбанні прав на об'єкт основних засобів;
- ввізне мито;
- страхування ризиків доставки основного засобу;
- монтаж, установку, налагодження основного
- засобу;

- інші витрати, які потрібні для доведення основного засобу до придатного стану для використання із запланованою метою.

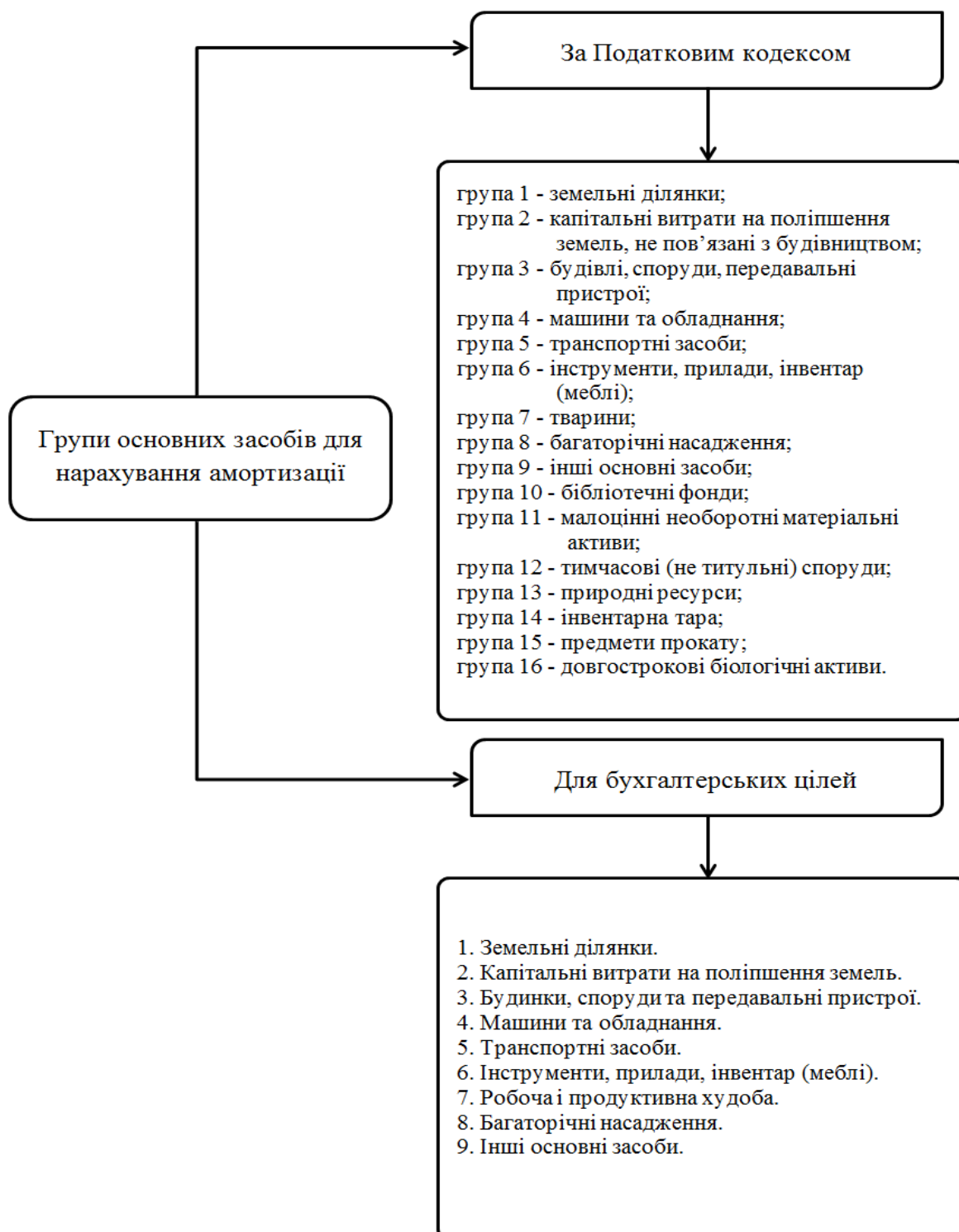

Рис. 1.2. Групи основних засобів для нарахування амортизації

До первісної вартості основних засобів, які придбані повністю або частково за рахунок позикового капіталу не включаються відсотки за користування кредитом. Первісна вартість ще вважається історичною або ж фактичною, бо складається з сукупності витрат, пов'язаних з придбанням та введенням в експлуатацію.

Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів визначається як справедлива з урахуванням витрат, які можна включати до первісної вартості та якщо не має документального підтвердження ціни .

В свою чергу справедлива вартість - це ринкова вартість на момент придбання основного засобу . У разі неможливості визначити ринкову ціну визначають відновлювальну. Це вартість на виготовлення(будівництво) або придбання аналогічного об'єкта з врахуванням суми зносу на дату оцінки.

Крім того що основні засоби можна придбати у постачальника, безоплатно отримати можна ще самостійно виготовити, отримати як внесок до статутного капіталу. Первісна вартість внесених до статутного капіталу основних засобів визначається і погоджується засновниками підприємства. якщо основний засіб виготовлений самостійно підприємством для власного використання, то первісна вартість буде дорівнювати його виробничій собівартості. Дуже рідко, але зустрічається обмін на подібний або не подібний основний засіб. При обміні подібних об'єктів первісна вартість отриманого об'єкту основних засобів дорівнює залишковій вартості переданого. Якщо справедлива вартість переданого об'єкта менша ніж його залишкова то отриманий в обмін на подібний об'єкт оцінюється за справедливою вартістю переданого об'єкту, включаючи різницю у вартості до витрат звітного періоду. У випадку коли залишкова вартість об'єкту що передається нижче ніж його справедлива вартість, то первісна вартість отриманого при обміні об'єкту буде справедлива вартість об'єкта з включенням різниці в дохід звітного періоду. Якщо передається об'єкт в обмін на неподібний основний засіб то первісна вартість буде дорівнювати справедливій вартості того об'єкта, що передається, збільшеній або

зменшеній на суму грошових коштів чи еквівалент, того, який був отриманий чи переданий при здійснюваному обміні.

Коли до основних засобів об'єкти переводять з оборотних активів та товарів або готової продукції, то їх первісна вартість відповідає собівартості як визначено П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати» [49]. Отже вартість основних засобів залежить від того, яким шляхом основний засіб потрапив на підприємство.

При модернізації, добудові, дообладнанні, реконструкції та інших видах поліпшення, якщо виконані роботи від використання такого об'єкту призведуть до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних, всі понесені витрати збільшують первісну вартість поліпшених основних засобів. Витрати, понесені при виконанні робіт, які спрямовані на підтримку основних засобів у робочому стані, такі як ремонт, технічне обслуговування, тобто щоб одержати первісно визначену суму майбутніх економічних вигод, включаються до складу витрат не залежно від затраченої суми і співвідношення до вартості основних засобів [51].

При частковій ліквідації об'єкта основних засобів первісна вартість основних засобів буде зменшена на первісну вартість ліквідованого об'єкта [51].

Виробничі основні засоби у сфері матеріального виробництва, неодноразово беруть участь у процесі виробництва, з часом зношуються і поступово переносять свою вартість на продукцію, яка виробляється або послуги, які надаються частинами по мірі зношування. Різниця між первісною вартістю і накопиченим зносом за час експлуатації основного засобу є залишковою вартістю.

Частину залишкової вартості складає ліквідаційна вартість, яку підприємство встановлює самостійно в залежності від того, яку суму коштів або активів очікує отримати від ліквідації чи реалізації об'єкту основних засобів після закінчення строку експлуатації такого об'єкту, не враховуючи витрати на його реалізацію чи ліквідацію.

Переоцінену первісну вартість визначають шляхом множення первісної вартості об'єкта основного засобу на індекс переоцінки, який можна визначивши поділивши справедливу вартість об'єкта що переоцінюється на його залишкову вартість. Одночасно потрібно і суму зносу помножити також на цей індекс переоцінки. Підприємство може переоцінювати ті об'єкти у яких залишкова вартість на дату балансу суттєво відрізняється від справедливої. Однак, у разі переоцінки об'єкта ОЗ на ту саму дату балансу доведеться переоцінити всі об'єкти групи ОЗ, до якої він належить [54].

Процес проведення переоцінки надзвичайно важливий, але трудомісткий і складний водночас. Якщо переоцінка основних засобів здійснена підприємством самостійно, то така переоцінка не буде визнана дійсною. Отже залучувати для переоцінки незалежного оцінювача треба обов'язково скориставшись переліком осіб наведених в ст. 5 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» № 2658-III [16].

Переоцінка проводиться за рішенням підприємства, яке закріплено відповідним наказом керівника. Згідно з рекомендаціями Мінфіну критерій суттєвості може бути встановлено в розмірі, що дорівнюється 1 відсоток від чистого прибутку або збитку підприємства (п.34 Методичних рекомендацій №561, пп. 2.20.1 Методичних рекомендацій № 635), або в розмірі, що дорівнює відхиленню 10-відсотків залишкової вартості основних засобів від їх справедливої вартості (п. 34 Методичних рекомендацій № 561) [31,33].

Проте ці рекомендації не обов'язкові для виконання, підприємство має право не зважати на них, а встановити критерій суттєвості самостійно. Але таке рішення має бути передбачено обліковою політикою підприємства. То ж повинен бути належним чином оформлено наказ про облікову політику підприємства.

1.3. Організація обліку амортизації основних засобів

Організація бухгалтерського обліку, в тому числі і основних засобів, є однією з задач, яку повинен вирішити власник підприємства, тобто зафіксувати усі господарські операції, які здійснює підприємство з моменту утворення, в первинних документах і обов'язково зберігати ці документи та реєстри протягом термінів зазначених у законодавстві.

При організації бухгалтерського обліку підприємство на підставі НП(с)БО та інших нормативно правових актів із бухгалтерського обліку повинно самостійно визначити облікову політику за погодженням із власником чи власниками, а також вибрати форму організації бухгалтерського обліку, про що складає розпорядчий документ [40]. Найпоширеніший організаційно-правовий документ, який затверджує визначену облікову політику підприємства це наказ. Формувати облікову політику щодо основних засобів складно.

В Україні існує стандарт бухгалтерського обліку, який має допомагати в утворенні облікової політики підприємства і являє собою основу для ведення обліку за різними категоріями активів і зобов'язань. Відображення основних засобів, основні параметри порядку у бухгалтерському обліку викладено у П(С)БО «Основні засоби» [54].

Основні засоби придбані або взяті в оренду, іншими словами сформовані на початку господарської діяльності підприємства, вимагають повсякчасного керування ними і утримування їх в робочому стані. Для успішного розвитку підприємства необхідні постійні інвестиції у власні активи. Вартість основних засобів досить висока і забезпечити їхнє ефективне використання може організація обліку основних засобів. Вона включає в себе, з урахуванням виробничих потреб підприємства: облік, контроль, аналіз надходження та вибуття основних засобів. Аналіз показників використання основних засобів допомагає зрозуміти реальну

потребу в основних засобах та визначити рівень як їх зносу так і доцільність використання тих чи інших інструментів праці [27].

Основні засоби як під впливом зовнішнього середовища так і під час виробничого процесу зношуються і переносять поступово свою початкову вартість на витрати виробництва протягом нормативного терміну їх служби шляхом нарахуванням зносу за встановленими нормами. Про знос можна сказати що, це коли засоби праці протягом свого терміну служби втрачають техніко-економічні властивості або фізичні якості наслідком чого є і втрата первісної вартості. Тобто відбувається старіння основного засобу - це матеріальний знос, або ж під дією технічного прогресу відбувається моральний знос.

Матеріальний або фізичний знос – це значить, що засоби праці віддають внаслідок їх використання, частину своєї вартості продукту в розмірі, в якому він втрачає свою споживчу вартість. Матеріальний (фізичний) знос також може відбуватись від дії природних факторів, тобто це може статись від сонця або вітру. Прогрес не стоїть на місці, постійно щось удосконалюється, винаходиться. Темпи технічного прогресу зумовлюють здешевлення діючих необоротних активів, призводять до зниження продуктивності праці, може знизитись виробнича потужність на фоні новітніх досягнень, якісні характеристики продукції можуть не відповідати вдосконаленим, і також призвести до збільшення усіх видів витрат.

Усі основні засоби не залежно від того діючі вони чи не діючі, приймають участь у виробництві чи ні, мають властивість зношуватись. Отже зношуваність є причиною зносу, тобто основою амортизації. А систематичний розподіл вартості, яка амортизується протягом всього терміну експлуатації (використання) і є амортизацією як зазначено в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку [54]. Підприємства нараховують амортизацію спираючись на П(С)БО 7) «Основні засоби». Амортизація нараховується на всі об'єкти основних засобів крім земельних ділянок, природних ресурсів, капітальних інвестицій протягом строку

корисного використання [4, 13, 14]. Але цей стандарт не визначає ні терміну, протягом якого може використовуватись основний засіб, ні методу як визначати ліквідаційну вартість. До нових об'єктів, які купуються, додається технічна документація, на основі якої можна встановити термін служби, але не можна врахувати індивідуальні особливості використання (експлуатації) даного об'єкту. Можна скористатись податковим законодавством, адже Податковий кодекс України пропонує розподіл основних засобів на групи з мінімально допустимим терміном корисного використання. І навіть якщо підприємство придбало основний засіб з терміном меншим за мінімально допустимий, все рівно треба керуватись встановленими ПКУ строками корисного використання. В Податковому кодексі України з січня 2015 року є два поняття амортизації: «податкова амортизація» і «бухгалтерська амортизація». Підприємство повинне збільшувати фінансовий результат до оподатковування податком на прибуток на суму амортизації, яка нарахована згідно норм національних стандартів і відповідно зменшити на суму нарахованої амортизації згідно ст. 138 ПКУ. Тобто амортизація нарахована в бухгалтерському обліку корегується на податкові різниці. При нарахуванні амортизації до податкових різниць відносяться:

- амортизація основних засобів, які не використовуються у виробництві, тобто невиробничого призначення;
- суми дооцінки та переоцінки об'єктів ОЗ;
- обмеження при проведенні ремонтів основних засобів.

Впродовж експлуатації об'єкта, в разі зміни очікуваних економічних вигод від його використання, строк корисного використання можна переглянути і змінити як і ліквідаційну вартість. Ліквідаційна вартість не суттєва і не має дуже важливого значення коли визначається сума для амортизації, якщо спиратись на норми міжнародних стандартів, а саме МСБО 16. Отже розмір ліквідаційної вартості і необхідність її встановлювати визначає підприємство на власний розсуд. Якщо ліквідаційна вартість є суттєвою, то вона встановлюється в розмірі вартості реалізації активу на дату

його придбання, або будь-якого переоцінювання, яке є на цей момент для подібних активів, у яких закінчився строк корисного використання і вони перебувають у подібних умовах коли буде в майбутньому використаний цей актив. Значить ліквідаційна вартість це є дохід, отриманий від продажу, ціну якого визначає ринок. Також ліквідаційну вартість можна визначити методом експертного оцінювання. Але в сучасних умовах, коли ціни міняються доволі часто, ліквідаційну вартість об'єкта передбачити доволі складно. Адже передбачити ціни на кілька років наперед задача не з простих. Якщо спиратись на МСБО 16, то ліквідаційну вартість можна прирівняти до нуля, оскільки економіка України на сьогодні не стабільна і точно спрогнозувати якою буде вартість через деякий час важко.

Але податківці можуть вказати на помилку в розрахунку амортизації (її завищення), якщо ліквідаційну вартість на рівні нуля встановили безпідставно. Наприклад, якщо підприємство продовжує використовувати ОЗ із нульовою ліквідаційною вартістю. Податківці проти такої практики, і суди їх підтримують.

Якщо підприємство хоче встановити нульову ліквідаційну вартість, воно повинно детально обґрунтувати необхідність змін у наказі чи розпорядчому документу. Необхідно зазначити у ньому, що після спливу строку корисного використання необоротних активів підприємство не очікує отримати прибуток.

Якщо підприємство вирішило надалі використовувати амортизовані основні засоби, за якими встановили нульову ліквідаційну вартість, воно повинно провести переоцінку і визначити ліквідаційну вартість. Однак, у разі переоцінки об'єкта основні засоби на ту саму дату балансу доведеться переоцінити всі об'єкти групи основні засоби, до якої він належить.

Амортизація починає нараховуватись з місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт основних засобів був введений в експлуатацію. Припиняють нараховувати амортизацію у місяці, наступним за місяцем, коли об'єкт основних засобів вибуває.

Від точно зазначених термінів корисного використання основних засобів, які вводяться в експлуатацію, а також від застосованого методу нарахування амортизації залежить ефективність амортизаційної політики підприємства. Собівартість продукції збільшується, якщо збільшуються амортизаційні відрахування і щоб забезпечити безбитковість потрібно збільшувати виробництво при умові стабільності ціни. Якщо обсяг виробництва не змінювати, а суми амортизаційних відрахувань збільшуються потрібно підвищувати ціни на вироблену продукцію. Якщо проаналізувати всі методи нарахування амортизації, які застосовують українські об'єкти господарювання, то слід сказати, що при застосуванні різних методів використовується різна база, визначена для амортизаційних відрахувань.

П(С)БО7 пропонує для нарахування амортизації наступні методи: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискорене зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий (рис. 1.3).

В наказі про облікову політику підприємство повинно вказати вибраний метод нарахування амортизації, як один із вагомих елементів облікової політики, бо амортизація це суттєвий інструмент, яким управляють результати діяльності підприємства.

Кумулятивний і виробничий методи дають змогу перевищити відрахування застосовуючи прямолінійний метод на протязі більшості років, ніж при методі зменшення залишкової вартості. Якщо застосовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, маємо більший річний обсяг амортизаційних відрахувань на початку експлуатації основних засобів, ніж при застосуванні прямолінійного методу.

Отже можна зробити висновки, що, насамперед, різниця між методами амортизації полягає в темпах списання первісної вартості об'єктів основних засобів. Щоб відшкодувати більшу частину витрат на придбання основних засобів у першій половині терміну експлуатації, підприємству потрібно застосовувати прискорені методи амортизації.

Нараховувати амортизацію також можна по нормам, застосовуючи мінімально допустимі строки корисного використання, вказані у статті 138.3.3 податкового кодексу.

В обліковій політиці підприємства можна переглянути строки експлуатації деяких об'єктів основних засобів, якщо умови їх використання та очікувані економічні вигоди змінилися.

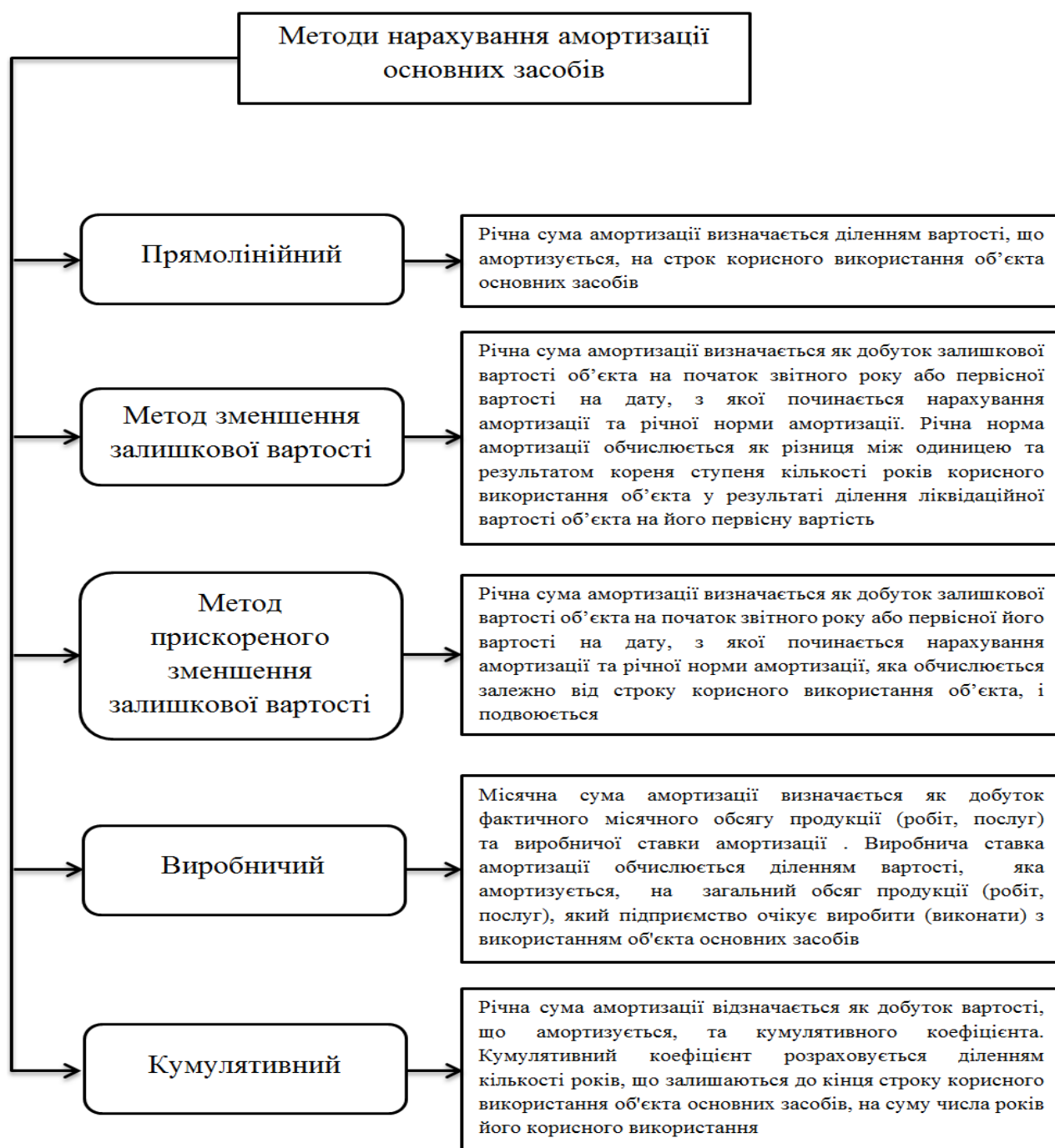

Рис. 1.3. Методи нарахування амортизації основних засобів

Висновки до першого розділу

1. Належне утримання основних засобів є важливою умовою для зростання продуктивності праці, випуску високоякісної продукції, бо розвиток підприємства без них не можливий. Контроль за станом основних засобів повинен забезпечувати достовірну картину наявності та забезпеченості підприємства чи організації основними засобами, їхньої ролі у виробництві.

2. Правильна класифікація та правильне визначення первісної вартості об'єктів основних засобів забезпечують достовірне і об'єктивне відображення реального стану основних засобів у бухгалтерському обліку. Для правильного обліку основних засобів важливо, яким шляхом вони потрапили на підприємство. Це є умовою для правильної визначеності первісної вартості об'єкту основного засобу.

3. Нарахування амортизації сприяє тому, що основні засоби втрачають свою первісну вартість і вплив на витрати інші ніж решти статей. Вартість необоротних активів зменшується із збільшенням суми зносу. При застосуванні прискорених методів амортизації можна відтермінувати базу оподаткування, таким чином отримати економічну вигоду і максимізувати поточну вартість грошових надходжень, що є важливим для підприємства в перші роки роботи.

РОЗДІЛ 2. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»

2.1. Фінансово-економічна характеристика АВ ТОВ «Агроцентр К» та організації роботи бухгалтерської служби підприємства

АВ ТОВ «Агроцентр К» вирощує зернові культури, кукурудзу, соняшник, зернобобові, силос, виробляє муку, розводить свиней, овець, та реалізовує отриману продукцію, це – м'ясо, крупи, суміші для свиней та ін.

Це відома фірма в Україні, яка наповнює внутрішній ринок своєю продукцією, щоб в результаті мати прибуток від своєї діяльності. Повна назва фірми Аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К». Товариство було створене на підставі статуту і діє також на підставі статуту з колективною формою власності. Господарство товариства розташоване в селі Осикувате, що знаходиться в 90 кілометрах від міста Дніпро, а до найближчого міста П'ятихатки відстань лише 5 км. У підприємства вигідне місце розташування відносно до ринка збуту продукції. По території району проходить залізничний шлях, а також до промислових центрів є автомобільні шляхи.

Товариство має за мету своєї діяльності здійснювати господарську діяльність, задовольнити громадські потреби в своїй продукції, знижувати собівартість продукції та підвищувати її якість, спеціалізація виробництва, автоматизація і механізація процесів виробництва, підвищувати продуктивність праці, вирішувати соціальні проблеми, розширювати різні види послуг для надання їх як населенню так і учасникам товариства, а також отримувати прибуток від надання товарів і послуг народного споживання населенню та суб'єктам підприємницької діяльності.

ТОВ «Агроцентр К» займається такою діяльністю:

- вирощує зернові, технічні, та інші сільськогосподарські культури з подальшою їх реалізацією;
- виробляє і реалізує насіння зернових, технічні та інші культури;
- м'ясним та молочним скотарством, свинарством, конярством, птахівництвом, розведенням овець та кіз;
- виробляє м'ясо, молоко, молочну сировину і молочні продукти, вовну;
- переробляє сільськогосподарську продукцію (виробляє крупи, неочищену олію та жири, хлібобулочні вироби, інші продовольчі товари) сировину як власного виробництва, так і придбану;
- здійснює наукові розробки, нові технології сільськогосподарського виробництва а також запроваджує їх;
- надає сільськогосподарським товаровиробникам інші інженерно-технічні послуги (діагностику, ремонти, технічні обслуговування машин);
- виконує окремі механізовані сільськогосподарські роботи (основні та передпосівні обробітки ґрунту, вносить мінеральні та органічні добрива, посів сільськогосподарських культур, заготовляє корма та збирає врожаї, надає тракторно-транспортні послуги і т.д.);
- здійснює технічні обслуговування та виконує ремонт автотранспортної техніки, ремонтує вузли, деталі та агрегати, відновлює відпрацьовані деталі, надає послуги по цим питанням по юридичним та фізичним особам;
- вирішує питання з виробничого та соціального розвитку підприємства, а також здійснює матеріально-технічне забезпечення свого виробництва.
- здійснює роздрібну, оптову, комісійну та іншу торгівлю товаром народного споживання, продуктами сільського господарства, харчовими продуктами, непродовольчими товарами, сировиною, виробами побутової хімії та ін.;

- закупає сільськогосподарську продукцію, сировину в юридичних осіб та у населення для реалізації;
- надає ветеринарні послуги;
- надає складські послуги;
- надає послуги юридичним та фізичним особам з обробки землі та збирання врожаю, ремонтує та технічно обслуговує автомобілі і сільськогосподарську техніку;
- надає транспортні послуги з перевезення вантажу та пасажирів по території України та за її межі, комунально-побутові послуги;
- інші види діяльності, які не забороняються законодавством.

Завдяки розробленій стратегії розвитку підприємство стало лідером на ринку. Воно вкладає кошти крім розвитку виробництва ще й у новітні технології та новації. Свою увагу спеціалісти підприємства направили на те, щоб прийняті рішення відповідали сучасним умовам та вимогам ринку. Для цього підприємство створило службу маркетингу, щоб вона крім попиту на виготовлену продукцію, ще й вивчала Європейський ринок, а також орієнтувалася на потреби споживачів. Отже правильні прийняті рішення та обрана стратегія для розвитку бізнесу принесла підприємству доволі гарні результати діяльності.

Для розвитку бізнесу, виробництва продукції крім землі і праці робітників потрібен капітал. Вартість капіталу можна визначати по різному. Щоб визначити капітальну вартість будівель і техніки потрібні послуги спеціалістів-оцінювачів, тому що вони можуть оцінити складові, які входять до такого капіталу. А от вартість акцій та часток, що входять до вартості капіталу можна визначити, спираючись на поточні ціни фондового ринку залежно від кількості акцій та паїв, які утримують їх власники.

Вартість капіталу дорівнює ціні, яка буде сплачуватись на момент оцінки активів або групи активів, що входять до капіталу і залежить від ринкової вартості на той момент коли відбувається купівля продаж. Щорічні

зміни вартості майна та капіталу товариства «Агроцентр К» представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка майна та капіталу АВ ТОВ «Агроцентр К»

Види активів та пасивів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Майно - усього	328022,0	443218,0	478031,0	480120,0	533447,0	162,63
Необоротні активи	122183,0	166439,0	188509,0	205427,0	221478,0	181,27
Основні засоби	107225,0	153844,0	172395,0	192561,0	200713,0	187,19
Довгострокові біологічні активи	5897,0	6464,0	8509,0	9980,0	9091,0	154,16
Оборотні активи	205839,0	276779,0	289522,0	27693,0	311699,0	151,43
Запаси	90892,0	141122,0	140925,0	145513,0	190220,0	209,28
Поточна дебіторська заборгованість	95203,0	95597,0	103718,0	91332,0	66306,0	69,65
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	391,0	241,0	105,0	167,0	10206,0	2610,23
Інші оборотні активи	161,0	121,0	386,0	537,0	492,0	305,59
Капітал - усього	328022,0	443218,0	478031,0	480120,0	533447,0	162,63
Власний капітал	247782,0	325202,0	351504,0	324828,0	326692,0	131,85
Зареєстрований (пайовий) капітал	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	100,00
Зобов'язання і забезпечення	76849,0	118016,0	126527,0	155292,0	206755,0	257,67
Довгострокові зобов'язання	22610,0	37280,0	24908,0	36930,0	14822,0	57,01
Поточні зобов'язання	54239,0	80736,0	101619,0	118362,0	191933,0	353,87
Поточна кредиторська заборгованість	19754,0	31160,0	45508,0	34105,0	39401,0	199,46

Як показують дані за п'ять років, наведені у таблиці 2.1, капітал товариства «Агроцентр К» збільшився на 62,63%. Це говорить про те, що виробництво розширюється, збільшується вартість активів і збільшується капітал в сумі нерозподіленого прибутку. При зменшенні довгострокових

зобов'язань на 35, збільшились поточні більше ніж у 3,5 рази і в 2 рази збільшилась поточна кредиторська заборгованість.

Для розробки цілей та завдань товариства доцільно складати динамічні звіти про прибутки і збитки, щоб можна було впорядкувати бюджет до кінця місяця і відкоригувати прогнозування щодо витрат, які компанія може понести в процесі своєї діяльності протягом визначеного часу.(табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Фінансові результати діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	388236,00	140,31
Операційні витрати, у тому числі:	239669,00	257118,00	268622,00	301056,00	320538,00	133,74
а) собівартість реалізованої продукції						
б) адміністративні витрати;	11856,00	17796,00	20658,00	23200,00	29549,00	249,23
в) витрати на збут;	1661,00	2851,00	4382,00	1005,00	3934,00	236,85
г) інші операційні витрати.	1527,00	1100,00	1491,00	2452,00	24124,00	1579,83
Валовий прибуток (збиток)	37033,00	116881	78718,00	25100,00	67698,00	182,80
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції	13,38	31,25	22,66	7,70	17,44	4,05
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	29220,00	96094,00	54115,00	713,00	15474,00	52,96
Фінансові та інвестиційні доходи	56,00	126,00	28,00	0,00	103,00	183,93
Фінансові та інвестиційні витрати	7725,00	10084,00	13257,00	13691,00	12744,00	164,97
Фінансовий результат до оподаткування	21551,00	86136,00	40886,00	-12978,00	2833,00	13,15
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	21551,00	86119,00	40886,00	-12978,00	2833,00	13,15
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції	7,79	230,27	11,77	-3,98	0,73	9,37
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	58,19	-39,20	51,94	-51,71	4,18	7,19

Ознайомившись з показниками фінансових результатів видно, що найбільший чистий прибуток товариство отримало у 2018 році. За розглянуті п'ять років виросли всі витрати. У 2021р. інші операційні витрати становили 24124 тис. грн. порівняно з 1527 тис. грн. в 2017р., що в процентному відношенні становить майже 1580%. Але не зважаючи на зростання витрат товариство після збитку в 2020р. 12978 тис. грн. отримало в 2021р. прибуток 2833 тис. грн., що менше проти 2017р. майже на 87%. При веденні бізнесу необхідно знати напевно про фінансовий стан компанії, бо без чіткої картини фінансового здоров'я не можна прийняти чіткого обґрунтованого рішення для напрямку діяльності, як розподілити ресурси при організації діяльності, а також залучати інвесторів для додаткового фінансування, якщо це потрібно.

Інвесторам потрібно вивчити фінансову звітність, щоб мати уявлення про фінансовий стан компанії, обчислити потрібні для цього коефіцієнти (табл. 2.3). Проаналізувавши таблицю 2.3 видно, що вищі за нормативні значення показники структури капіталу, при цьому коефіцієнт автономії зменшився на 19%. Коефіцієнт фінансового ризику збільшується з кожним роком, в порівнянні з 2017 роком збільшився на 95,43%. «Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля фінансування) – це відношення залученого капіталу до власного» [25]. Є декілька зон ризику. Межа від 0,5 до 0,75 свідчить про сферу критичного ризику [23, 46]. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства вираховується відношенням вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства. Цей коефіцієнт має бути не меншим 0,5. Зростання коефіцієнту вказує на позитивну тенденцію розширення частки основних засобів у структурі майна.

Таблиця 2.3

Оцінка фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	Відношення у % 2021р. до 2017р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,755	0,734	0,735	0,677	0,612	81,07
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,245	0,266	0,265	0,323	0,388	158,44
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	3,088	2,756	2,778	2,092	1,580	51,17
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,324	0,363	0,360	0,478	0,633	195,43
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,905	0,897	0,934	0,898	0,957	105,70
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,324	0,316	0,197	0,238	0,072	22,12
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	151600	196043	187903	156331	120036	79,18
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,736	0,708	0,649	0,569	0,385	52,29
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,377	1,183	1,107	0,916	0,533	38,70
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,001	0,000	0,000	0,000	0,018	1835,84
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,662	0,721	0,716	0,756	0,798	120,53
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,327	0,347	0,361	0,401	0,376	115,10
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,230	0,206	0,226	0,246	0,273	118,74
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1,685	1,663	1,536	1,337	1,407	83,54

Ліквідність, платоспроможність та оборотність активів товариства допоможуть проаналізувати їх розрахунки, які наведені в таблиці 2.4

Таблиця 2.4

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів підприємства, тис.грн.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1. Оцінка ліквідності						
Високоліквідні активи	391,00	241,00	105,00	167,00	10206,00	2610,23
Середньоліквідні активи	95364,00	95718,00	104104,00	91869,00	66798,00	70,05
Низьколіквідні активи	110084,00	192674,00	177219,00	180404,00	225238,00	204,61
Найбільш строкові зобов'язання	19754,00	31160,00	45508,00	34105,00	39401,00	199,46
Короткострокові зобов'язання	34471,00	49572,00	54642,00	80903,00	151361,00	439,10
Довгострокові зобов'язання	22610,00	37280,00	24908,00	36930,00	14822,00	57,01
2. Оцінка платоспроможності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,00	0,00	0,00	0,05	737,63
Проміжний коефіцієнт покриття	1,76	1,19	1,02	0,77	0,40	22,62
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	3,80	3,43	2,85	2,32	1,62	42,79
Коефіцієнт загальної платоспроможності	4,27	3,76	3,78	3,09	2,58	63,11
3. Оцінка оборотності оборотних активів						
Чистий дохід від реалізації продукції	276702,00	37399,00	347340,00	326156,00	388236,00	140,31
Середньорічна вартість оборотних активів	192226,50	241309,00	283150,50	282107,50	293196,00	152,53
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,44	0,15	1,23	1,16	1,32	91,99
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,69	6,45	0,82	0,86	0,76	108,71
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	250	2323	293	311	272	109

Ознайомившись з показниками ліквідності за 2021 рік бачимо, що середньоліквідні активи не перевищують короткострокові зобов'язання, а

низьколіквідні активи перевищують довгострокові зобов'язання. Те що товариство не здатне погасити в необхідному обсязі строкові зобов'язання показує значна перевага строкових зобов'язань в порівнянні з обсягом високоліквідних активів, хоча вони значно збільшились. Коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує на те, що підприємство не здатне оплатити свої борги в невдовзі, коли настануть терміни їх погашення.

З кожним роком знижуються коефіцієнти покриття та платоспроможності, що є негативним фактором вказуючи, що рівень забезпеченості оборотними активами не достатній щоб погасити поточні зобов'язання. Тривалість одного обороту оборотних активів в днях збільшилась на 9% в порівнянні 2021р. з 2017р.

На завершення аналізу ознайомимось з показниками ділової активності підприємства, представленими в таблиці 2.5. Ділову активність підприємства можна характеризувати розширенням ринку збуту продукції, підтриманням ділової репутації, виходом на ринок праці і капіталу та іншими показниками.

Фондовіддача - це показник, який характеризує ефективність використання засобів праці, тобто кількість продукції, виробленої з одиниці основних виробничих фондів. Він розраховується як відношення вартості виробленої продукції до вартості основних виробничих фондів. Збільшення цього показника говорить про те, що підвищилася доля активної частини основних засобів, хоча в 2020 році рівень інтенсивного використання був знижений.

Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості в цілому за досліджувальний період зменшився на 15,26%. В 2018 році цей показник був найкращим - 0,39, проти 5,81 в 2017 році. Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості в днях в 2021 р. по відношенню до 2017р. збільшився на 18%, але вона не є критичною в 2021 р.

Коефіцієнт обертання оборотних активів вказує на те, скільки одна одиниця оборотних активів приносить грошових одиниць продукції.

Основний капітал обертається повільніше відповідно до збільшення його частки в загальній сумі капіталу.

Таблиця 2.5

Оцінка ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021р. до 2017р.
Вихідна інформація, тис. грн..						
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	388236,00	140,31
Операційні витрати	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість капіталу	304214,50	385620,00	460624,50	479075,50	506783,50	166,59
Середньорічна вартість необоротних активів	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	325760,00	137,44
Середньорічна вартість оборотних активів	111988,00	144311,00	177474,00	196968,00	213452,50	190,60
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	114242,5	137878,5	167733,5	170185,5	197907,50	173,23
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	77412,00	95400,00	99657,50	97525,00	78819,00	101,82
Середньорічна вартість власного капіталу	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	325760,00	137,44
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	21090,50	25457,00	38334,00	39806,50	36753,00	372,11
Показники ділової активності						
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,91	0,97	0,75	0,68	0,77	84,22
Фондовіддача необоротних активів, грн	1,17	1,31	1,03	0,96	1,19	102,09
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,47	2,59	1,96	1,66	1,82	73,61
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	146	139	184	217	198	136
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	2,43	2,71	2,07	1,92	1,96	39,02
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	148	133	174	188	184	256
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,57	3,92	3,49	3,34	4,93	84,74
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	101	92	103	108	73	118
Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,17	1,31	1,03	0,96	1,19	53,36
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	308	276	351	373	302	187

Бачимо, що тривалість одного обороту оборотних активів в днях збільшилась за досліджений період на 36%.

В додатку В представлено комплексну (рейтингову) оцінку фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К», а на рисунку 2.1. представлено графік динаміки інтегрованого показника фінансового стану. На графіку видно, що у 2020 та 2021 роках показник знизився до значення 7,15-7,13 відповідно у порівнянні з попередніми роками 2017-2019 рр., коли показник перевищував значення 9,0 і фінансовий стан був стабільним.

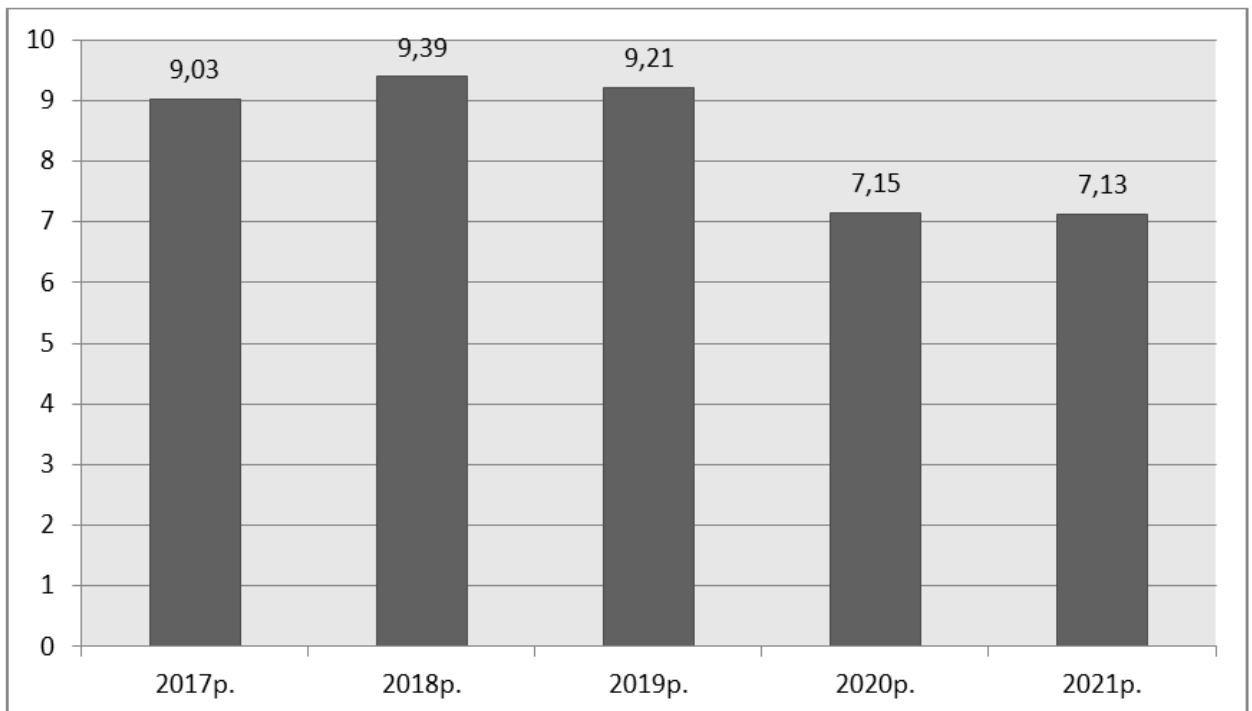

Рис. 2.1. Динаміка інтегрованого показника фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2017-2021 рр.

Щоб мати змогу обчислювати такі показники повинна бути інформація, яка формується з первинних документів, що стосується отриманих доходів від реалізації продукції та наданих послуг і витрат, таких як заробітна плата працівників з відрахуваннями, матеріальні затрати (вартість товарно-матеріальних активів, електроенергії), амортизаційні відрахування та інші витрати, які може понести підприємство. Для збору і обробки облікової інформації організовано бухгалтерську службу підприємства. Бухгалтерський відділ готує фінансову звітність, веде головну книгу, оплачує

рахунки, виставляє рахунки клієнтам, нараховує заробітну плату працівникам, перераховує податки до держбюджету та виконує інші операції, пов'язані з економічним фронтом робіт. Отже при обробці бухгалтерської інформації основні функції бухгалтерського відділу такі: здійснювати та оброблювати вхідні платежі, обліковувати кредиторську та дебіторську заборгованість, обліковувати та нараховувати амортизацію основних фондів, обліковувати товарно-матеріальні цінності та готову продукцію, нараховувати заробітну плату, формувати фінансові звіти, планувати бюджет та здійснювати фінансовий контроль. Відповідальність за бухгалтерську діяльність компанії покладено на головного бухгалтера, в обов'язки якого входить вести звітність по витратам і доходам, впроваджувати принцип бухгалтерського обліку спираючись на вимоги чинного законодавства та політику контролю. Працівники бухгалтерського відділу щоденно прикладають зусилля для отримання своєчасно повної та правдивої інформації про фінансовий стан підприємства. Щоб полегшити роботу бухгалтерів впроваджено програмне забезпечення, з допомогою якого автоматизовано виписку рахунків-фактур, здійснення платежів, нарахування заробітної плати, облік податків та ін. Програмне забезпечення не тільки полегшує а й пришвидшує роботу бухгалтерського відділу при закритті бухгалтерських книг по витратам в режимі реального часу і дає можливість вивільнитись від допущення різних помилок, адже облікові реєстри автоматично формуються на основі одного реєстру і практично допустити помилку при переносі даних не має змоги.

Внутрішні нормативні документи, такі як «Положення про бухгалтерську службу» і розроблені для кожного бухгалтера посадові інструкції, окреслюють та регламентують основні функції і обов'язки бухгалтерів. Бухгалтери безпосередньо підпорядковані головному бухгалтеру. Структура бухгалтерської служби є лінійною і наведена на рис. 2.2

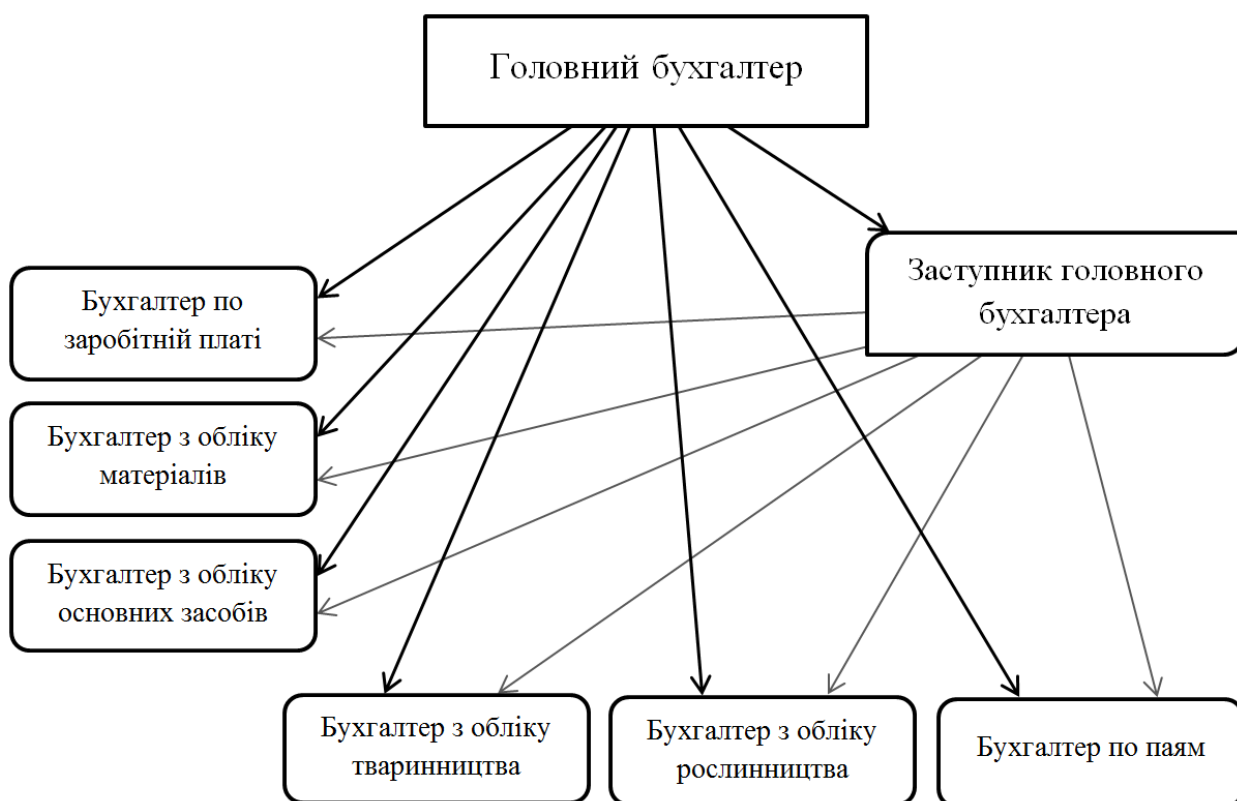

Рис. 2.2 Структура бухгалтерської служби АВ ТОВ «Агроцентр К»

Для організації ведення бухгалтерського, податкового а також управлінського обліку і щоб забезпечити потреби бухгалтерського відділу в товаристві впроваджено автоматизований бухгалтерський облік, встановлено програмне забезпечення 1С: «Бухгалтерія». Крім цього встановлено М.е.doc, щоб реєструвати податкові накладні, складати звітність і своєчасно звітувати фіскальній службі України, також Державному комітету статистики передавати звіти з праці та ін. Програма Клієнт-Банк допомагає здійснювати розрахунки та здійснювати контроль за грошовими коштами підприємства, а для швидкого обміну документами з контрагентами – програми електронного обігу такі як «Вчасно» та «Птах».

При створенні досконалої системи економічної інформації про аспекти, які охоплюють всю діяльність компанії з її господарськими операціями, тобто організації бухгалтерського обліку, можна впевнено приймати обґрунтовані управлінські рішення.

2.2. Стан організації обліку наявності і руху основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К»

Так як левову частку засобів виробництва складають основні засоби і без них неможливо здійснювати діяльність, то їм повинна приділятися значна увага власника. Вартість основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К» складає понад 254 млн. грн. До їх складу входять: будівлі; машини, обладнання та інвентар; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; інші основні засоби. Вартість одного об'єкту основного засобу досить висока і облік ведеться за кожним об'єктом окремо. Найважливіший момент при оформленні будь-якого руху об'єкту основного засобу - це правильно документально оформити проведену операцію. У первинних документах повинно бути достатньо інформації для того, щоб вони були підставою відображення їх у бухгалтерському обліку, а також мали юридичну підставу для доказовості проведених операцій та наявності об'єкту. Первинні документи відображають такі операції:

- оприбуткування при надходженні;
- вибуття (ліквідація, реалізація або передача іншій організації);
- внутрішнє переміщення від одної матеріально відповідальної особи до іншої;
- інвентаризація ;
- ремонт, модернізація, модифікація, дообладнання та ін.

Організація бухгалтерського обліку основних засобів полягає в наступному :

- своєчасно відображувати повну інформацію про проведену операцію в бухгалтерському обліку
- відображувати правильно та своєчасно нараховану амортизацію за звітній період і накопичений знос;
- визначати витрати пов'язані з ремонтом або поліпшенням та правильним їх відображенням в звітності;

- відзначати фінансові результати при реалізації або іншому вибутті основного засобу;
- складати в повному обсязі звітність про стан основних засобів і капітальні інвестиції [31].

При організації обліку основних засобів товариство використовує розроблені типові форми первинної облікової документації, які затвердженні наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку [36]. Це такі як ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів», ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів», в якій зазначені об'єкти основних засобів, закріплені за матеріально-відповідальними особами в розрізі відділів та ін.

Облік основних засобів на підприємстві представлено на рисунку 2.3.

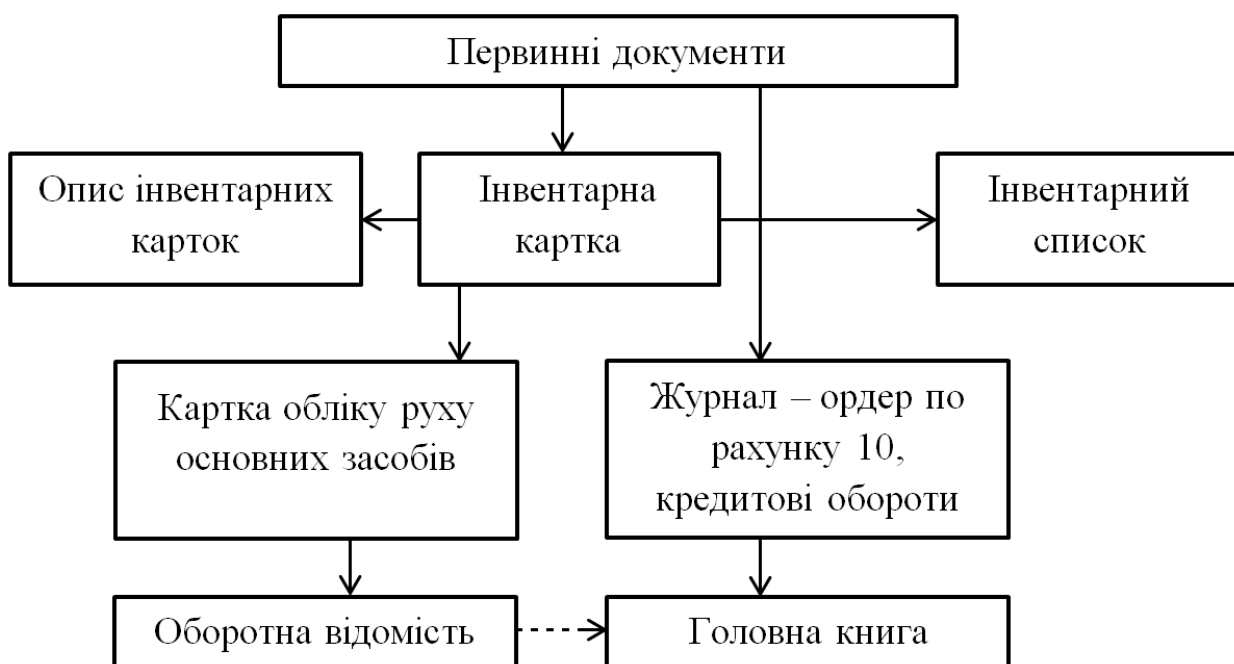

Рис. 2.3. Схема обліку основних засобів у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Крім типових є ще спеціалізовані форми документів первинного обліку основних засобів, які розроблені для застосування в сільському господарстві.

Це документи, затверджені в 2007 році наказом Мінагрополітики №701 «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів по обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств і методичних рекомендацій щодо їх застосування» [55].

Для організації обліку основних засобів у товаристві «Агроцентр К» впроваджена комп'ютерна програма «1С: Бухгалтерія», яка дає можливість вести автоматизовано і первинний облік. Тому облік в паперовому вигляді потрібен тільки при придбанні основних засобів від постачальника. На основі отриманих документів потрібно скласти «Акт приймання-передачі основних засобів» форми ОЗ-1 для того, щоб основний засіб ввести в експлуатацію. Розрахунок і нарахування амортизації можна здійснити автоматично за допомогою комп'ютерної програми. (рис. 2.4)

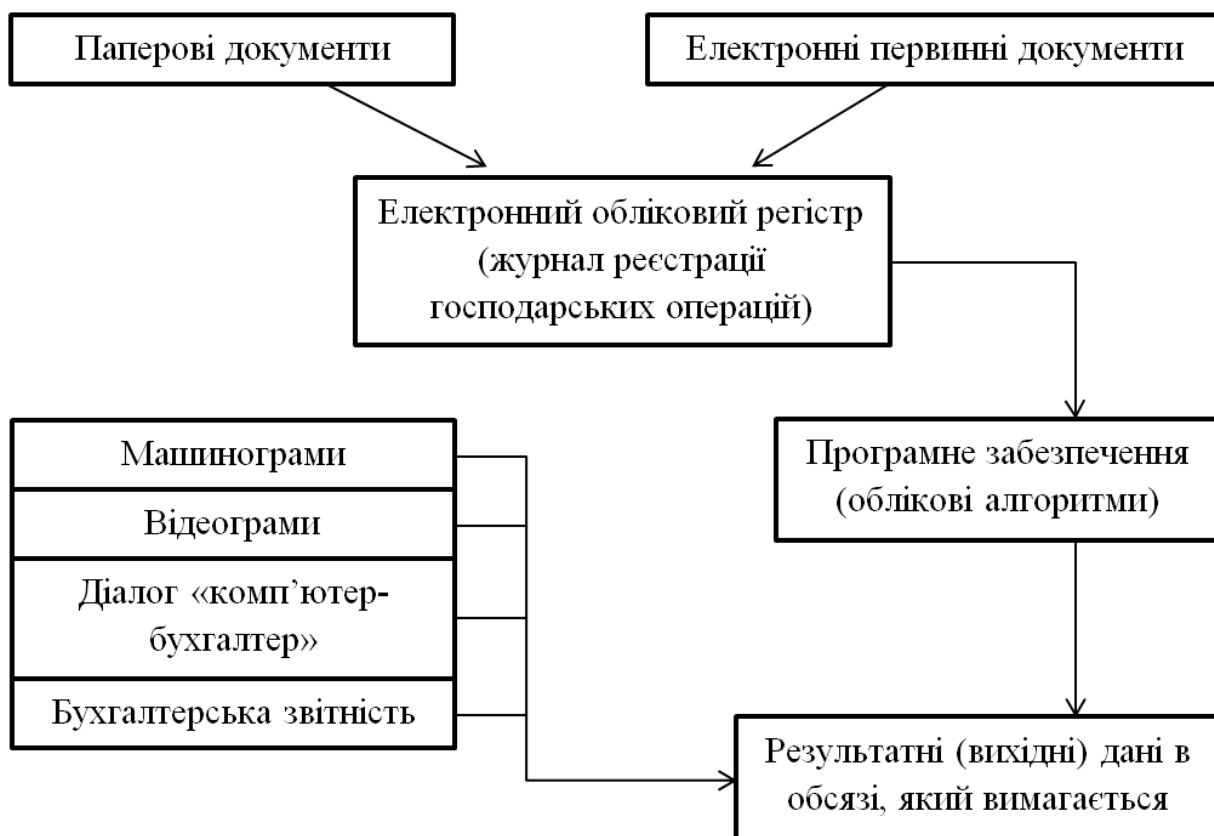

Рис. 2.4. Форма комп'ютерного ведення бухгалтерського обліку
АВ ТОВ «Агроцентр К»

Спочатку треба занести в пам'ять комп'ютера початкові дані з документа. Комп'ютерна програма допоможе згрупувати і узагальнити занесені дані. Потім формуються бухгалтерські проводки в журналі господарські операції. Результатом виконаної роботи є реєстр синтетичного обліку, аналітичні таблиці, оборотно-сальдові відомості по рахункам бухгалтерського обліку, або необхідна інформація, яку можна побачити на екрані монітору. Амортизаційні відрахування формуються у відомості нарахування і розподілу амортизаційних відрахувань за кодами виробничих витрат. Ця відомість надає бухгалтеру можливість проаналізувати та проконтролювати чи правильно застосовані коди норм амортизаційних відрахувань та коди амортизаційних витрат і в разі потреби своєчасно виправити помилки. В журналі операцій можна переглянути сформовані проводки.

Щоб відобразити надходження об'єкту основного засобу в програмі «1С: Бухгалтерія» треба зайти у вкладку «Надходження товарів і послуг» і створити новий документ. Далі треба обрати вкладку «Обладнання» та заповнити потрібну інформацію: назва контрагента, в якого придбали техніку, список придбаних основних засобів та склад. Якщо необхідно, то додати необхідний елемент в групі «Устаткування щодо встановлення». Це поліпшує організацію і знижує трудомісткість по веденню обліку, підвищує продуктивність праці бухгалтера та знижує витрати по веденню обліку.

Облік ведеться за інвентарними номерами в розрізі окремих об'єктів. Інвентарний номер зберігається за об'єктом протягом всього часу, поки перебуває на підприємстві. Не можна присвоювати інвентарний номер об'єкту, що вибув іншому об'єкту, що надійшов, найкраще протягом строку зберігання документів, що стосуються даного об'єкту [39].

Керівник підприємства, організувавши службу бухгалтерського обліку, створює постійно діючу комісію для того, щоб визначити непридатність основного засобу та можливість використати його іншим підприємством чи установою, та встановити непридатність та неефективність для проведення

його поліпшення (ремонт, модернізація тощо) і оформити відповідні первинні документи на списання.

Постійно діюча комісія повинна:

- здійснювати безпосередній огляд об'єкту основного засобу, який потрібно списувати;
- встановити причини, по яким основний засіб не відповідає критеріям активу;
- визначити особи, які винні в передчасному вибутті основного засобу з експлуатації та внести пропозиції про відповідальність таких осіб;
- складати і підписувати акти на списання об'єктів основних засобів.

Для списання основного засобу треба приймати рішення, виходячи з того, що об'єкт основного засобу відновити недоцільно або неможливо і такий об'єкт нереально реалізувати або продати іншим підприємствам. В акті списання потрібно вказати які витрати потрібні для ліквідації об'єкту та суму, на яку будуть оприбутковані корисні залишки, отримані від ліквідації цього основного засобу, або ж комісія повинна підтвердити, що матеріальних цінностей не має. Після підписання та затвердження акт на списання можна проводити в бухгалтерському обліку.

Для організації обліку основних засобів товариство «Агроцентр К» використовує рахунки першого класу, це рахунок 10, на якому обліковується вартість та рахунок 13, на якому обліковується знос і рахунок 15 для капітальних інвестицій, що повністю відповідає Інструкції №291 «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства та організацій» [20]. Придбання основних засобів, здійснене за рахунок грошових коштів у постачальників, відображається в бухгалтерському обліку проведеннями, які наведені в таблиці 2.6

При безоплатному отриманні основних засобів з дебетом рахунку 10 «Основні засоби» здійснюється запис по кредит рахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи». Одночасно з нарахуванням амортизації на

безоплатно отримані основні засоби визнається дохід в сумі нарахованих амортизаційних відрахувань і проводиться кореспонденція в дебет рахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи» і кредит рахунку 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів». У випадку оприбуткування раніше не врахованих на балансі основних засобів робиться кореспонденція Дт 10 «Основні засоби» Кт 746 «Інші доходи від звичайної діяльності». Така кореспонденція може означати, що виявлено не врахований на балансі основний засіб, наприклад, при проведенні інвентаризації.

Таблиця 2.6

Відображення в обліку операцій по придбанню основних засобів за грошові кошти АВ ТОВ «Агроцентр К»

Зміст операцій	кореспонденція	
	Дебет	Кредит
Отримано основні засоби	152	63
Відображення сум ПДВ	641	63
Відображення сум за консультативні, інформаційні, транспортні послуги та ін. витрати, пов'язані з придбанням основних засобів	151	685
Відображення сум ПДВ	641	685
Зарахування об'єктів до складу основних засобів	10	152
Оплачено рахунок за основні засоби	63	31

Інвентаризація дуже важлива в організації контролю за збереженням основних засобів. Товариство проводить її станом на 1 листопада, спираючись на Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та розрахунків, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 № 69 та Методичних рекомендацій з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських

підприємств, яку рекомендовано до застосування листом Міністерства аграрної політики України від 04.12.2003 р. № 37-27-12/14023 [19,34].

Перед початком проведення інвентаризації перевіряють: реєстри обліку (картки, книги, описи тощо); чи є в наявності технічні паспорти, інша технічна документація; а також чи наявні первинні документи на основні засоби, які прийняті чи здані в оренду, на зберігання, тимчасове користування. Якщо документи відсутні необхідно забезпечити їх отримання чи оформлення.

Основні засоби потребують періодичного огляду для встановлення стану, в якому перебуває об'єкт та розрахунку обсягу витрат, потрібних при проведенні ремонту.

Бухгалтеру обов'язково треба знати, що навіть часткове покращення функцій об'єкту може вважатися поліпшенням (модернізацією, модифікацією, дообладнанням). Такі витрати потрібно відносити на збільшення первісної вартості основного засобу. Тому документи на виконаний ремонт потребують ретельної перевірки.

У примітках до річної фінансової звітності (Форма №5, II і III розділи) наводиться інформація по кожній групі основних засобів :

- вартість (первісна або переоцінена) і знос, за якими основні засоби відображені в балансі;
- нарахована амортизація за рік;
- рух(надходження, вибуття, переоцінка та ін. зміни) основних засобів;
- капітальні інвестиції за рік та на кінець року (III розділ).

Хоча вважається, що операції з основними засобами відбуваються не постійно, все рівно облік основних засобів це складний процес, який потребує уваги.

Для систематизації документообігу повинен бути розроблений та затверджений графік, згідно якого причетні працівники повинні вчасно передавати бухгалтеру первинні документи. Такий графік може бути

додатком до Наказу про облікову політику. Його можна оформити у вигляді таблиці, де перерахувати всі роботи по складанню, перевірці та обробці документу, які виконує відповідний виконавець у відповідному відділі. В законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що підприємство затверджує графік документообігу самостійно [15]. Він дозволить отримувати бухгалтерії документи своєчасно.

До організації обліку можна віднести і ведення архіву бухгалтерських документів. У досліджуваному підприємстві не має окремого приміщення, але в бухгалтерії відведені шафи для зберігання первинних документів, облікових реєстрів та звітів і відповідальність за їх збереження покладено на бухгалтерів.

2.3. Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К»

Важливо правильно організувати систему обліку основних засобів підприємства, щоб вона надавала змогу найбільш повно окреслити методику сформованої обліково-економічної інформації .

Основні засоби компанії починають своє існування з моменту придбання активів і закінчують коли їх списують. Цей процес складається з того що, необхідно нараховувати амортизацію впродовж встановленого корисного терміну використання, підтримувати основні засоби в робочому стані, виконуючи необхідні ремонти, а також активи потребують оновлення. У бухгалтера виникають різні питання щодо обліку основних засобів, це визначення вартості, правильне відображення у звітності і такі питання потребують швидкого вирішення. Основні засоби потрапляють на підприємство різними шляхами, створюючи низку проблем бухгалтеру. При створенні власних активів співробітниками, крім закуплених матеріалів для

виготовлення, до вартості потрібно ще віднести якусь частину заробітної плати працівників підприємства. Якщо закуплене нове обладнання у постачальника, вартість активу може включати в себе додаткові витрати, які потрібні для доведення активу до робочого стану. Бухгалтер повинен їх правильно визначити. Всі функції і задачі, які стоять перед бухгалтером з обліку основних засобів представлено на рис. 2.5

Рис.2.5. Рекомендовані функції і задачі бухгалтера з обліку основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К»

До функцій і задач бухгалтера з обліку основних засобів входить:

- облік надходження, внутрішньогосподарських переміщень
- вибуття в наслідок ліквідації або реалізації основних засобів, що забезпечується формуванням документації первинного обліку

- проводять нарахування амортизаційних відрахувань
- слідкують за обліком розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства.

Для обліку витрат у розрізі центрів відповідальності і навіть конкретно робочого місця, щоб оцінити отримані результати господарської діяльності, доцільно було б розробити та застосовувати звіти управлінської звітності. При визначенні вартості для амортизації необхідно вірно оцінити ліквідаційну вартість активу, а також правильно визначити термін, протягом якого буде експлуатуватися об'єкт основного засобу. Терміни корисного використання, запропоновані податковим законодавством, вказані в технічній документації та фактичний термін експлуатації можуть бути різними між собою. Це додаткові проблеми та витрата часу у роботі для бухгалтера. Тому повинен бути взаємозв'язок бухгалтерії з іншими підрозділами а також співпраця з постійно діючою комісією.

Частина необоротних активів з часом виходить з ладу і потребує або технічне обслуговування або проведення ремонту. Ремонти можуть проводити самі працівники, ремонтні бригади або виконуватись підрядчиком. Виконання складного ремонту, який удосконалює актив, збільшує його вартість і потребує капіталізації. Підприємство повинно вирішувати чи понесені витрати капіталізувати, чи включити в склад витрат виробництва. Якщо витрата ресурсів принесе зміну терміну експлуатації, який очікували при виконанні ремонту, то потрібно такі витрати капіталізувати, збільшивши первісну вартість активу. Витрати на встановлення та тестування обладнання разом з фазою паралельної обробки теж треба капіталізувати. Товариство такі витрати включає в затрати поточного місяця, а це може призводити до збільшення собівартості продукції.

Підприємству важливо визначитись в питанні амортизації і порядку капіталізації, про що доцільно детально описати в наказі про облікову політику, який є в наявності, але давно не поновлювався.

Удосконалення облікової політики у АВ ТОВ «Агроцентр К» не зможе вирішити всі проблеми управління основними засобами, але багато в чому допоможе. Застосування вибраного методу амортизації, визначення оцінки ліквідаційної вартості можуть вплинути на податкові зобов'язання та прибуток. Розв'язання проблеми тим чи іншим чином, яку потрібно вирішити самим через законодавчу невизначеність, де немає потрібного вирішення, може привернути увагу і викликати сумнів контролерів перевіряючих інстанцій.

При вибутті об'єкту основного засобу проблемою обліку може бути його оцінка. Та якщо при введенні об'єкту в експлуатацію була правильно визначена ліквідаційна вартість, то ця проблема легко вирішується. Насправді не кожен основний засіб може мати ліквідаційну вартість, бо не для кожного є ринок і не від кожного можна отримати корисні залишки.

В товаристві багато сільськогосподарської техніки, автомобілів, технічного обладнання, для ремонту якого потрібні запчастини, які складають окрему статтю витрат при проведенні ремонту. Тому перед ремонтом необхідно складати дефектний акт, в якому вказувати дефекти та потрібні запасні частини для їх усунення. Дефектний акт допоможе бухгалтеру правильно визначити фактичні витрати, понесені при ремонті.

При застосуванні методу післяоглядового ремонту плануються періодичні огляди. І якщо при огляді встановлюють, що техніка чи обладнання може не зберегти свою працездатність до наступного огляду, необхідно призначити неплановий ремонт. Якщо застосовувати журнал реєстрації замовлень, можна пришвидшити процес приймання відповідних рішень, визначити ступінь терміновості та важливості у проведенні ремонту. Заносити відомості про стан основних засобів та замовлення на ремонт доцільно доручити матеріально-відповідальним особам, які несуть відповідальність за їх збереження.

Найширшого розповсюдження на практиці отримав періодичний ремонт. При його застосуванні складається план-графік, в якому

зазначаються терміни проведення та обсяги ремонтних робіт. Для цього потрібно об'єкти основних засобів згрупувати за термінами їх експлуатації. Це дозволить раціонально використовувати технологічне обладнання на протязі всього його терміну використання.

Запропоновано розробити відомість, в якій відбір об'єктів основних засобів можна робити по даті вводу в експлуатацію (рис. 2.6.):

Найменування	Рік випуску	Первісна вартість	Амортизація	Залишкова вартість	Дата вводу в експлуатацію	Кінцева дата строку експлуатації	Примітки
Комбайн Дон 1500Б №38-504 АА №3 104/0501	2006	520000,0	348626,96	171373,04	10.2007	10.2027	<i>Знос втулок поворотного кулака /05.22</i>
Маз 5337 Ац-9 №34-21 (паливоцистерна), 105/1576	1994	41626,40	23274,28	18352,12	05.2015	09.2025	<i>Протікання водяного насоса двигуна /04.22</i>
Ваз 21214 АЕ 76-59 ОС загальний універсал-В, 02068	2003	60800,0	7093,31	53706,69	08.2020	08.2025	<i>Не потребує ремонту</i>
.....

Рис. 2.6. Відомість основних засобів по даті вводу в експлуатацію

У графі «примітки» пропонується вказувати потрібну інформацію, наприклад, причину ремонту та очікувану дату ремонту об'єкту ОЗ. І на основі такої відомості складати графік ремонту.

Зворотні відходи, отримані шляхом демонтажу при проведенні ремонту основних засобів, зменшують фактичну вартість виконаного ремонту. В обліку відходи потрібно оприбуткувати по дебіту рахунку 209 «Інші матеріали» кредит рахунку 23 «Виробництво» згідно з Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом МФУ № 2 від 10.01.2007 року, та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджених наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 року. Цьому питанню слід приділити увагу, щоб правильно формувати собівартість ремонту та проконтролювати вартість зворотних відходів.

Щоб зібрати суму ремонту конкретного об'єкту важливо витрати, затрачені на даний об'єкт, групувати по номенклатурі статей витрат. Це

допоможе визначити вартість ремонту конкретного об'єкту, а також, в майбутньому скласти калькуляції ремонту подібних об'єктів (рис. 2.7).

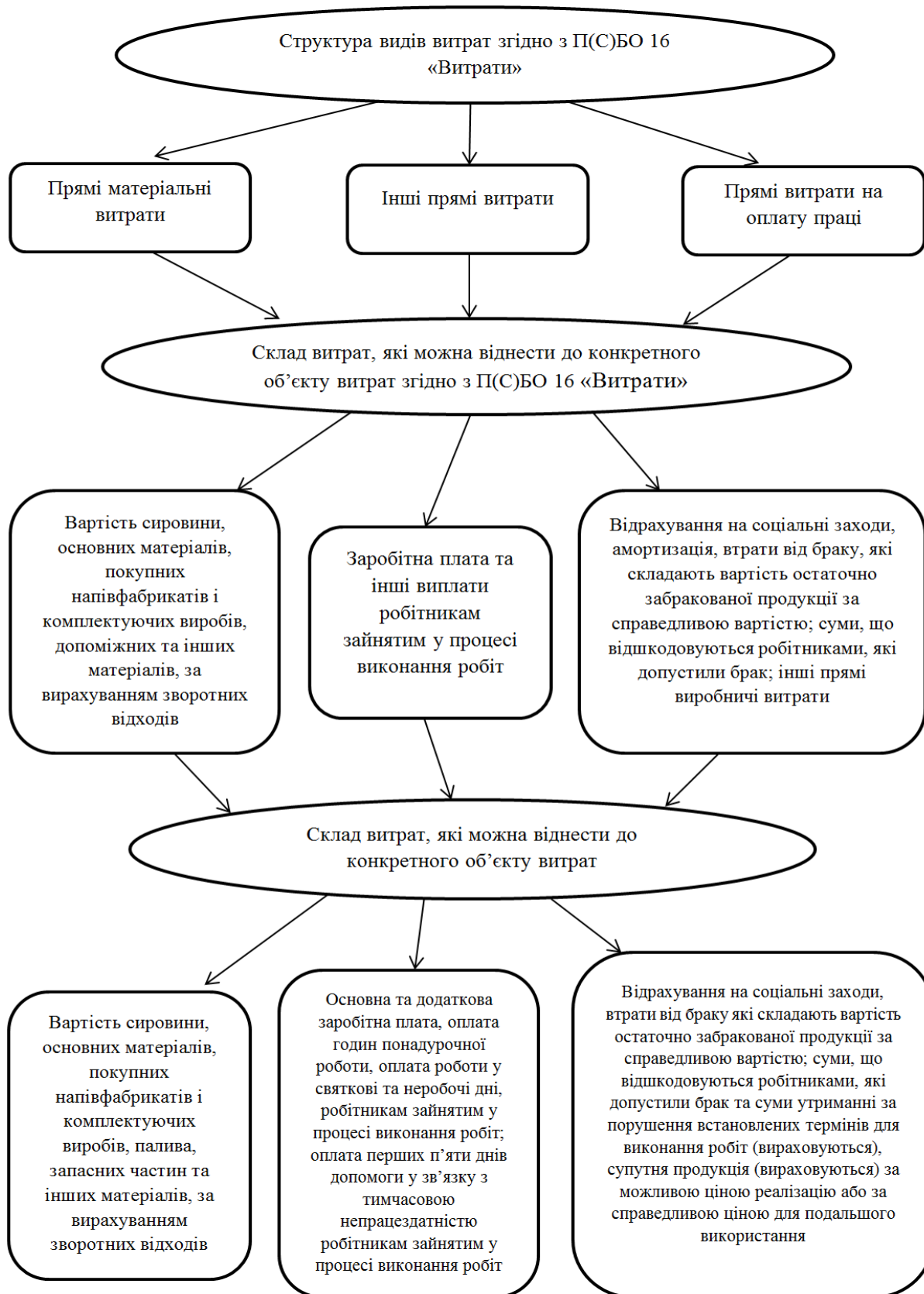

Рис. 2.7. Запропонована структура калькуляційних витрат для проведення ремонтних робіт у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Потрібно відзначити, що при використанні програми «1С: Бухгалтерія», враховуючи потреби підприємства, вона багато в чому доопрацьовувалась. Але оновлювати програму потрібно постійно, бо у законодавство вносяться зміни, а нормативна база потребує доопрацювань і змін у веденні бухгалтерського обліку.

У підготовчому процесі потрібно розробити внутрішнє положення, де вказати, які потрібні форми відомостей з необхідною інформацією, яку б відповідальні особи повинні надавати на основі зібраної інформації у конкретних структурних одиниць у встановлений строк.

Від правильно організованого обліку господарських засобів залежить правильність і своєчасність сформованих витрат та віднесених на виробництво, оцінка незавершеного виробництва, відображення у звітності.

Хоча на підприємстві є застарілі об'єкти основних засобів, воно відійшло від системи планово-запобіжних ремонтів, що має негативний вплив на утримання та використання основних засобів. Тому в цьому напрямі необхідно вдосконалювати систему обліку витрат на поліпшення основних засобів, яка дозволила б приймати ефективні управлінські рішення та запобігати неочікуваним та нераціональним витратам.

Висновки до другого розділу

1. Зробивши фінансову-економічну характеристику товариства за показниками фінансової звітності доцільно зробити висновки, що фінансовий стан підприємства поступово погіршується. Зріс рівень залежності від залучених оборотних коштів, обсяг дебіторської заборгованості, зменшилась платоспроможність при збільшенні середньорічної вартості усього капіталу на 66,59%, за рахунок . власного – на 62,94%.

Підприємство дуже потужне, але показники ліквідності та ділової активності знизилися, це призведе до зниження рейтингу і підприємство може втратити стратегічні позиції на ринку.

У бухгалтерській службі лінійна організаційна структура, яка дозволяє забезпечувати розподіл обов'язків між бухгалтерами ефективно і функціонально по сферам обліку. На кожного бухгалтера покладена відповідальність за певну ділянку обліку. Розроблені посадові інструкції, в яких вказані обов'язки кожного бухгалтера.

2. Бухгалтерський облік автоматизований. Програму 1С: Бухгалтерія потрібно постійно вдосконалювати за потреби внесення змін у відображенні господарських операцій та при складанні первинних документів.

Облік ведеться з дотриманням чинного законодавства. Підприємством розроблені накази про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику, але їх потрібно оновити.

3. Рекомендовано АВ ТОВ «Агроцентр К» застосовувати спеціалізовані форми первинних документів, затверджені для використання сільськогосподарськими підприємствами для відображення операцій з основними засобами.

Підприємству рекомендовано приділити увагу обліку зворотнім відходам при виконанні ремонтів та вдосконалити систему обліку витрат на поліпшення для запобігання нераціональних витрат.

РОЗДІЛ 3. СТАН І ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»

3.1. Організація внутрішнього контролю основних засобів у АВ ТОВ «Агроцентр К»

При великому обсязі господарства керівнику складно простежити за ефективністю використання ресурсів, як людських, фінансових, так і матеріальних. Недооцінюючи внутрішній контроль керівник втрачає можливість отримати якісну інформацію про забезпеченість і ефективність використання майна підприємства. Організувавши внутрішній контроль можна своєчасно виявити недоліки і помилки, допущені в господарюванні та своєчасно їх усунути, визначивши причини виникнення, зберегти майно, належно формувати облікові дані та фінансову звітність. Щодо основних засобів, то існує ризик викрадення або пошкодження активу, що нанесе збиток товариству. Інший ризик носить фінансовий характер, тобто допущені помилки у вартості, при визначенні терміну експлуатації для визначення амортизації можуть вплинути на результати, відображені в звітності. В першу чергу правильність обліку і контроль основних засобів на підприємстві забезпечує Наказ про облікову політику.

В основному внутрішній контроль періодично здійснюють бухгалтери та інвентаризаційна комісія. Але внутрішній контроль може здійснюватись вповноваженою особою, групою осіб, відділом або службою, якщо права та обов'язки передбачити в посадових інструкціях або положенні. Раціональне і ефективне використання основних засобів забезпечить підвищення продуктивності праці, а також може знизити витрати виробництва. В цьому допоможе саме контроль над основними засобами. Завдання внутрішнього контролю основних засобів - надання керівникові чи власнику достовірної

інформації про наявність, стан, рух, ефективність використання, забезпечення збереження, ремонт, законність і документальну обґрунтованість операцій, здійснених з об'єктами основних засобів.

Отже, контроль допоможе ефективно використовувати основні засоби, раціонально використати кошти при їх удосконаленні, допоможе визначити потребу в активах, доступність та можливість. Існує декілька методів контролю: перевірка документів, економічний аналіз, контрольні перевірки, усне опитування, інвентаризація та ін.

Доцільно для документальної перевірки скористатися послугами аудиту. Аудитор перевірки наявності первинних документів з обліку основних засобів, правильності їх оформлення, а також основні дані по об'єктах, це первісну вартість, термін корисного використання, яким способом нараховується амортизація, норму амортизації та чи не повинен бути об'єкт звільнений від нарахування амортизації. При перевірці вибуття основних засобів перевіряється підстава для складання акту для списання, який оформлюється в двох екземплярах (один для бухгалтерії, другий для матеріально-відповідальної особи). Списуватися основні засоби можуть при фізичному та моральному зносі, внаслідок ліквідації при аваріях, стихійних лихах або іншій надзвичайній ситуації. Але проблемно списати основний засіб достроково, коли старіння відбувається швидше ніж закінчення терміну їх використання. При достроковому списанні суму недорахованої амортизації треба віднести на витрати підприємства. Вони зменшать прибуток який визначається для оподаткування і це приверне увагу співробітників фіскальної служби України. З цієї причини засоби комунікації й оргтехніки зберігаються до закінчення нарахування амортизації не використовуючись. Також перевіряються залишки та відображення руху основних засобів у бухгалтерській звітності, відповідність аналітичного обліку фінансовій звітності.

Позитивні результати контролю може привести взаємна перевірка. Перевіряючи яким способом надійшли основні засоби на підприємство

можна перевірити розрахунки з постачальником за отриманий об'єкт основних засобів та правильність в обліку податку на додану вартість. Отже, перевіряючи одну ділянку бухгалтерського обліку, включають супутні перевірки кількох інших ділянок обліку. Перевіряючи витрати на капітальний ремонт та технічне обслуговування треба визначити правильність віднесення до складу витрат, тому що при перевищенні 12 місяців очікуваних вигід від об'єкту, що поліпшувався, такі витрати треба відносити на збільшення первісної вартості об'єкту. Такий контроль принесе ефективні результати від проведеної роботи.

Одним із методів внутрішнього контролю, який використовує АВ ТОВ «Агроцентр К» є інвентаризація. При проведенні інвентаризації виявляються допущені всі можливі помилки, витрати через несправність технічного обладнання, розкрадання майна. Інвентаризація дає змогу перевірити крім того як зберігаються і використовуються основні засоби, ще підтвердження їх реальності в балансі, а також співставити облікові дані з фактичною наявністю.

Для проведення інвентаризації наказом керівника призначається комісія у складі інженера, технолога, механіка, виконавця робіт, товарознавця, економіста, бухгалтера та інших досвідчених працівників. Інвентаризація будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних фондів може проводитись один раз у три роки. Робочі інвентаризаційні комісії вносять дані в інвентаризаційні описи, оформляють результати протоколом, зазначивши результати, висновки і пропозиції щодо нестач або лишків, якщо такі є [19, 34].

Перед початком проведення інвентаризації перевіряються: реєстри обліку (картки, книги, описи тощо); чи є в наявності технічні паспорти, інша технічна документація; а також чи наявні первинні документи на основні засоби, які прийняті чи здані в оренду, на зберігання, тимчасове користування. Якщо документи відсутні необхідно забезпечити їх отримання чи оформлення.

Також об'єкти основних засобів оглядають наочно, внісши дані про їх наявність в інвентаризаційні описи. Підчас інвентаризації комісія виявляє непридатність та неможливість відновлення об'єктів, які заносяться в окремий інвентарний опис. Також перевіряються і оглядаються об'єкти основних засобів, які не використовуються, обладнання, яке може бути не встановлене і не експлуатуватись. Приділяється увага при огляді об'єктів загальному технічному стану, укомплектованості. Часто розкомплектовані основні засоби не експлуатуються, тобто фактично протягом тривалого часу не використовуються у виробництві. Необхідно з'ясувати причину і непридатні для подальшого використання основні засоби, які підлягають списанню записати в окремий опис.

При обстеженні обладнання важливо звернути увагу на умови, в яких зберігається обладнання, чи впливають негативно атмосферні явища у вигляді корозії, виявляти факти поломок, псування, крадіжок деталей чи окремих вузлів. У разі встановлення таких фактів комісія повинна з'ясувати причини і визначити суму заподіяного збитку. Якщо винних осіб вдалося встановити, то вони повинні відшкодувати збиток. Така операція оформлюється записом дебет рахунку 375 «Розрахунки з відшкодування завданих збитків», кредит рахунку 746 «Інші доходи від звичайної діяльності».

Отримані в оренду основні засоби теж підлягають інвентаризації. Перевірку їх треба починати з договірних зобов'язань, вказаних у договорі оренди. При огляді орендованого об'єкту основного засобу необхідно звернути увагу на працездатність такого об'єкту, і в яких умовах він зберігається. Вони враховуються на балансі орендодавця і необхідно йому звітувати про їхній стан. Інвентаризаційний опис орендованих основних засобів складається окремо у двох примірниках. Щоб ввести інвентарний номер до опису необхідно чітко визначити який інвентарний об'єкт є орендованим.

Контроль за основними засобами є трудомістким процесом. Складнощі полягають не тільки в ретельному стеженні за працездатним станом техніки та виділення коштів у переоснащення й ремонті основних засобів і здійснення їх переоцінки, а більш у неврегульованості факторів нормативно-правових документів.

3.2. Шляхи вдосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві

Недостовірність фінансової звітності з обліку основних засобів залежить від того наскільки вагомими є допущені недоліки. Не завжди керівництво ставить у пріоритет сферу основних засобів, хоча це дуже важлива стаття. Часто контроль основних засобів виконується формально. Наведемо деякі напрямки вдосконаленню контролю основних засобів, беручи до уваги дані форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» :

а) періодичний перегляд і аналіз дооцінки та уцінки протягом фінансового року (наявність повністю амортизованих основних засобів в 2021 році складає 9961 тис. грн.. проти 1655 тис. грн.. у 2017 році);

б) переглянути об'єкти основних засобів, які не використовуються (в 2021 р. налічується на суму 9108 тис. грн.) та прийняти щодо них відповідне рішення;

в) присвоювати розумний термін експлуатації об'єктам, що амортизується;

г) в книзі опису інвентарних номерів включити інформацію про місцезнаходження та серійний номер і відповідний опис активу.

Щоб провести один із можливих видів контролів потрібно провести аналіз стану основних засобів підприємства. Це допоможе виявити недоліки і зрозуміти в якому стані перебувають основні засоби.

Великим та важливим значенням на підприємстві є застосування основних та оборотних засобів, так як це має особливий вплив на ефективність залучених фондів. Загальна оцінка стану та руху основних засобів підприємства «Агроцентр К» представлено в таблиці 3.1. Проаналізувавши функціональний стан основних засобів товариства, можна підсумувати, що річний приріст за останні п'ять років зменшився на 2990 тис. грн. при цьому зменшився темп зростання і темп приросту на 12,57%.

Таблиця 3.1

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів
АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021р. до 2017р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн.</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	115314	139286	193818	222660	255210,0	221,32
2	Надійшло за рік	24765	54532	29181	32847	21798,0	88,02
3	Вибуло за рік	793	-	339	297	116,0	14,63
4	Вартість основних засобів на кінець року	139286	193818	222660	255210	276192,0	198,29
5	Нараховано амортизації за рік	5457	7913	10291	12384	12830,0	235,11
6	Знос основних засобів:						
	а) на початок року	26604	32061	39974	50265	62649,0	235,49
	б) на кінець року	32061	39974	50265	62649	75479,0	235,42
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	23972,0	54532,0	28842,0	32550,0	20982,0	87,53
8	Темп зростання (зниження), %	120,8	139,2	114,9	114,6	108,22	-12,57
9	Темп приросту (зменшення), %	20,8	39,2	14,9	14,6	8,22	-12,57
10	Коефіцієнт оновлення, %	17,78	28,14	13,11	12,87	7,89	-9,89
11	Коефіцієнт вибуття, %	0,69	0,0	0,17	0,13	0,05	-0,64
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	5,85	3,55	7,73	7,85	12,74	6,89
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	3,2	0,0	1,16	0,9	0,53	-2,67
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	96,80	100,0	98,84	99,10	96,26	-0,54
15	Період обороту, років	23,3	21,0	20,2	19,3	20,71	88,78
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт зносу, %:						
	а) на початок року	23,1	23,0	20,6	22,6	24,55	1,48
	б) на кінець року	27,8	28,7	25,9	28,1	29,58	1,77
17	Коефіцієнт придатності, %:						
	а) на початок року	76,9	77,0	79,4	77,4	75,45	-1,48
	б) на кінець року	72,2	71,3	74,1	71,9	70,42	-1,77

Хоча вартість основних засобів значно виросла (на 139896 тис. грн., що становить 121,3%), проаналізувавши коефіцієнт оновлення основних засобів з 2017 року по 2021 рік, можна побачити, що він зменшився на 9,89% водночас збільшивши період оновлення з 6 років до 13, і одночасно коефіцієнт вибуття 2021р. дорівнює 0. Оцінка коефіцієнту заміни покаже його зменшення на 2,67%, в наслідок того, що і надходження і вибуття в 2021р. зменшилось по відношенню до 2017р. Також у примітках до річної звітності зазначено, що вартість оформлених у заставу основних за 2021р. становить 205723 тис. грн. із загального залишку 276192тис.грн.

Знос основних засобів, як на початок, так і на кінець року стабільно збільшувався, що посприяло зменшенню коефіцієнтів придатності, і до кінця звітнього року порівнюючи з базовим він зменшився на 1,77%. Тому, підприємству для зменшення амортизації та вибуття основних засобів необхідно здійснювати контроль за технічним становищем основних засобів. Це повинно покращити показник руху та функціонального стану.

Стан техніки контролює головний механік, який своєчасно інформує керівництво товариства про зміни, які відбулися з технікою або обладнанням. На бухгалтера з обліку основних засобів покладено контроль за переміщенням та їх станом, але доцільно було б цю функцію довірити ще одній особі, щоб покращити стан контролю. Своєчасне реагування на необхідність для проведення ремонту або модернізації активу потребує скорочення періоду проведення перевірки стану об'єктів основних засобів. Деякі об'єкти основних засобів потребують, щоб їм продовжили термін корисного використання, бо не дивлячись на те що їхня первісна вартість амортизована, їх продовжують використовувати у виробництві. Але для цього потрібно провести поліпшення у вигляді модернізації, щоб можна було витрати віднести на збільшення первісної вартості і продовжити амортизувати або зробити дооцінку об'єктів, при цьому потрібно переоцінити всі основні засоби, які входять до групи.

Усі об'єкти підлягають щорічній оцінці, до якої відносять перерахунок разом з аналізом стану. Включаючи найбільш цінні та критичні об'єкти до переліку, можна скоротити час на виконання роботи. Доцільно щоб цим займався спеціаліст з технічного обслуговування та експерти, які оцінять продуктивність і функціональність таких об'єктів. Оцінюючи фактичний стан об'єкту основного засобу слід звернути на такі фактори як:

- Надійність – перевіряється історія технічного обслуговування, допущені збої в роботі, витрати на ремонт та ін..
- Вік – тобто треба порівняти вік об'єкту з тим, який очікувався при визначенні терміну експлуатації для амортизаційних відрахувань.
- Моральне старіння – перевіряється чи доступні запчастини або послуги з обслуговування і чи розроблені нові технології не зістарять об'єкт, який оглядається.
- Простої, чи незадовільна якість роботи, допущені через інциденти або безпеку, які виникли в процесі виробництва.
- На скільки сучасні вимоги впливають на доцільність використання об'єкту, бо він може шкодити навколишньому середовищу і експлуатація такого об'єкту може негативно відбитися на результатах діяльності підприємства.

Отже, складений бюджет, оцінка вартості ремонту та вивчення цін у зовнішньому середовищі допоможе прийняти відповідне рішення щодо проведення модернізації власними силами, скористатись послугами підрядчика чи замінити об'єкт на інший шляхом придбання у постачальника чи обміну. Переконайтесь у правильності прийнятого рішення та у методі роботи завжди допомагає вивчення пропозицій ринку. Тож треба ознайомитись з довідковими цінами, цінами пропозицій та фактичними цінами. При цьому порівняти ціни ремонту, який потрібен, з вартістю нового обладнання і визначитись, що принесе більше користі чи економічних вигід. Взагалі цьому питанню необхідно приділити багато уваги.

Існує декілька видів внутрішнього контролю, який може здійснюватись Наглядовою Радою, Правлінням ради директорів, Ревізійною комісією, функціональними підрозділами, відділом внутрішнього аудиту (рис. 3.1). Який саме вид внутрішнього контролю вибрати розглядає і вирішує керівництво. Оцінити ефективність системи внутрішнього контролю і дати одну з оцінок якості: висока, середня чи низька, може аудитор після того як вивчить її дію на підприємстві. Для цього йому потрібно отримати необхідні знання про системи бухгалтерського обліку і відповідності внутрішнього контролю. Якщо будуть виявлені істотні недоліки, він про них повідомить керівництво [10].

Рис. 3.1. Запропоновані види внутрішнього контролю для
АВ ТОВ «Агроцентр К»

З метою посилення бухгалтерського контролю виникає необхідність шукати нові підходи до групувань даних з обліку основних засобів. Необхідно також здійснювати постійний контроль за погашенням відшкодувань нестач винними особами.

Актуально підприємству створити службу незалежного аудиту для надання інформації та консультацій в питаннях облікового питання та корпоративного управління. Внутрішній аудит може надати раді директорів, керівництву чи власнику бізнесу послуги для виправлення недоліків до перевірки зовнішнім аудитом.

Внутрішнім аудитом можна проводити щоденні, щотижневі, щомісячні або щорічні перевірки. Проконтролювати якість виробничого процесу можна щодня, а роботу відділу кадрів один раз за рік. Аудит можна проводити заплановано, або несподівано, якщо керівництво запідозрило неетичну чи незаконну діяльність будь якого відділу. Працівники внутрішнього аудиту повинні дотримуватись директив внутрішнього контролю, уникати порушень повсякденного робочого процесу, можуть обговорити напряду з персоналом про недотримання задокументованих процедур виробництва. Їхні дії спрямовані на захист від шахрайства, зловживання, марнотратства, а результатом будуть надані керівникам пропозиції, на рахунок вдосконалення поточних процесів, які функціонують не належним чином. Оформлюється пророблена робота аудиту офіційним звітом, але може у проміжний час попередньо бути у вигляді службової записки, якщо аудитор вважає що результат раді директорів треба надати негайно. В остаточному звіті будуть викладені висновки та пропозиції на рахунок покращення контролю з боку керівництва. Керівництво повинно розглянути звіт, при необхідності обговорити та впровадити нові рекомендації для покращення ефективності роботи.

Таким чином можна повисити контроль як в цілому за діяльністю підприємства, так і конкретно за майном і в тому числі за основними засобами.

Висновки до третього розділу

1. Задіяні інструменти контролю покликані забезпечувати недопущень матеріально-технічних втрат, запобігти фінансових втрат, своєчасно виявити помилкові рішення, виявити завчасно ризики діяльності підприємства. Керівник несе відповідальність за організацію контролю і покладає відповідальність на членів комісії, призначених наказом, за проведення перевірок та за точну та повну інформацію зафіксовану про майно товариства. Одним із внутрішнього контролю на підприємстві є інвентаризація.

2. Ретельний догляд за станом основних засобів один з способів ефективного їх використання, але доцільно дотримуватися графіка на проведення ремонтів та впровадити на них бюджетування витрат. Рекомендовано розробити в комп'ютерній програмі 1С:Бухгалтерія відомість основних засобів, яку можна формувати по даті вводу в експлуатацію об'єктів для аналізу та складання графіку ремонту.

Потрібно проводити аналітичні процедури, щоб уникнути надмірного витрачання коштів на ремонт або придбання нового обладнання, підвищити контроль як в цілому за діяльністю підприємства, так і конкретно за майном і в тому числі за основними засобами.

При багатогранному господарстві товариства для впевненості в достовірній оцінці майна надаємо пропозицію крім внутрішнього контролю залучати ще незалежних аудиторів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідивши теоретичні засади організації обліку і контролю основних засобів у АВ ТОВ «Агроцентр К» були зроблені наступні висновки:

1. Розглянуто економічну сутність основних засобів, їхню роль у виробничому процесі підприємства. Бухгалтеру з обліку основних засобів необхідно не тільки обліковувати а й контролювати стан основних засобів для підвищення ефективного їх використання у виробничому процесі.

2. Встановлено, що основні засоби по різному класифікуються у нормативно-правових документах, а також розглянуто різні види їх оцінки. Ознайомились з кожним видом кваліфікації та з порядком формування вартості в залежності від джерела їх надходження.

3. Визначено, при застосовуванні прискорених методів амортизації можна відтермінувати базу оподаткування, таким чином отримати економічну вигоду і максимізувати поточну вартість грошових надходжень, що є важливим для підприємства в перші роки роботи. Підприємство застосовує прямолінійний метод нарахування амортизації.

4. Після здійсненого аналізу стану фінансово-господарської за період з 2017 по 2021 рр. можна зробити висновки, що фінансовий стан товариства погіршився. В 2020 р. сформувався непокритий збиток, знизився рівень автономності, недостатньо оборотних активів, зріс рівень залежності від залучених коштів, зріс обсяг кредиторської заборгованості, що взагалі негативно знизило та вплинуло на рівень фінансової стійкості товариства.

5. Бухгалтерський облік основних засобів автоматизований і ведеться у програмі 1С: Бухгалтерія. Облік ведеться з дотриманням чинного законодавства. Для обліку основних засобів застосовується рахунок 10 «Основні засоби» і для амортизаційних відрахувань – рахунок 13 «Знос необоротних активів».

6. Аналітичні процедури проведені для уникнення надмірного витрачання на ремонт основних засобів приведуть до вдосконалення організації обліку. Співпраця з постійно діючою комісією дозволить

своєчасно вирішувати проблеми при виникненні різних питань стосовно обліку основних засобів.

Як вітчизняні так і зарубіжні вчені досліджують питання з удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів. Однак багато питань потребують додаткових досліджень, це і визначення вартості, облік ремонтів, наближення податкового обліку до бухгалтерського та вітчизняного обліку до міжнародного.

7. Внутрішній контроль визначає відхилення і недоліки, допомагає вирішити виникаючі проблеми та виявляти резерви для збільшення рівня ефективності використання основних засобів. Відповідальність за організацією контролю основних засобів несе керівник підприємства. Інвентаризація є одним із видів внутрішнього контролю на підприємстві.

8. Вдосконалення внутрішнього контролю допоможе визначити відхилення і недоліки, а також вирішити виникаючі проблеми та виявити резерви для збільшення рівня ефективності використання основних засобів. Поліпшення використання основних засобів може позитивно вплинути на економічну безпеку АВ ТОВ «Агроцентр К» та зменшити затрати виробництва продукції.

Зробивши такі висновки, можна порекомендувати наступні шляхи для удосконалення організації обліку і контролю основних засобів.

1. Питанням вдосконалення обліку основних засобів зацікавлені науковці, як вітчизняні так і зарубіжні. Увага приділяється як сутності поняттям так і питанням обліку в окремих галузях виробництва. Бухгалтеру з обліку основних засобів рекомендовано для удосконалення своїх навиків відвідувати семінари, де висвітлюються питання з обліку основних засобів.

2. Питання про класифікацію та оцінку основних засобів необхідно вказати у наказі про облікову політику підприємства і враховуючи зміни чинного законодавства час від часу поновлювати його та встановити ціновий рівень між основними засобами і малоцінними необоротними матеріальними активами.

3. Рекомендовано у наказі про облікову політику підприємства вказати, яким методом нараховується амортизація.

4. Підприємству необхідно визначити свою межу фінансової стійкості, адже воно знаходиться у сфері критичного ризику.

5. Рекомендовано АВ ТОВ «Агроцентр К» вдосконалити програму 1С:Бухгалтерія для застосування спеціалізованих форм первинних документів, затверджених для використання сільськогосподарськими підприємствами по відображенню операцій з основними засобами, а також розглянути можливість застосування підприємством вітчизняних продуктів, таких як Акцент та Мастер: Агро, створених для бухгалтерського обліку у сільськогосподарських підприємствах.

6. Підприємству рекомендовано приділити увагу обліку зворотнім відходам при виконанні ремонтів та вдосконалити систему обліку витрат на поліпшення для запобігання нераціональних витрат.

Запропоновано розробити в комп'ютерній програмі 1С:Бухгалтерія відомість основних засобів, яку можна формувати по даті вводу в експлуатацію об'єктів для аналізу та складання графіку ремонту.

7. Бухгалтеру з обліку основних засобів надавати щомісячно інформацію керівництву про стан основних засобів, перелік об'єктів основних засобів, повністю з амортизованих для прийняття рішення питання про переоцінку.

8. Щоб визначити слабкі місця для виробництва продукції, згладжувати в майбутньому ризику діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К» необхідно створити відділ внутрішнього аудиту для проведення на постійній основі внутрішнього аудиту.

Запропоновані шляхи вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів в АВ ТОВ «Агроцентр К» сприятимуть удосконаленню організації обліку і контролю та можуть привести до поліпшення фінансового стану товариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросова О.Ф. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудиту / О.Ф. Андросова, К.А. Калугіна // Вісник Хмельницького національного університету / 2018. – № 3, Т.3. – С. 250-255
2. Бабіч В. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти / В. Бабіч // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 8. – С. 10-13.
3. Бабяк Н. Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України / Н. Д. Бабяк // Теорія і практика перебудови економіки. – 2009. – №10. – С. 61–64.
4. Батіщев В. Методи нарахування амортизації: вибір повинен бути усвідомленим / В. Батіщев // Бухгалтерія. – 2014. – 23 липня (№ 30). – С. 127-132.
5. Белоусов А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби» / А. Белоусов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 49-57
6. Бондаренко Н.М., Бідняк К.І. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів підприємствах / Н.М. Бондаренко, К.І. Бідняк // Вісник ОНУ імені І. І. Мечнікова. – 2015. – Т. 20. Випуск 1/1 – С. 157–160.
7. Бухгалтерія для бюджету та ОМС / Облік основних засобів 2022: від придбання до списання – URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/184-oblik-osnovnih-zasobv-2022-vd-pridbannya-do-spisannya>
8. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. – 3-тє вид., перероб. І допов. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.]. За ред. проф. М.Ф. Огійчука / – К.: Алерта. – 2006. – 878с.
9. Бухгалтерський словник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2001. – 224 с.

10. Види внутрішнього контролю та особливості його побудови в різних організаційно правових формах господарювання. / Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана. URL: <https://studfile.net/preview/2398696/page:42/>

11. Войнаренко М.П. Облік та внутрішній аудит основних засобів в контексті прийняття управлінських рішень: монографія / М. П. Войнаренко, А. Ф. Гуменюк, Р. Л. Цебень ; Хмельниц. кооп. торг.-екон. ін-т. - Хмельницький : Цюпак [вид.], 2018. - 210 с.

12. Все про бухгалтерський облік / всеукраїнська професійна газета – URL: <http://www.vobu.ua>

13. Городянська Л. Амортизація: функції, фінансовий механізм управління, концептуальні підходи до розробки загальної методики обліку амортизації / Л. Городянська // Актуальні проблеми економіки. – 2011. № 2. – с. 57-68.

14. Журавель Н. Методи нарахування амортизації основних засобів у бухгалтерському обліку / Н. Журавель // Баланс, 2011. № 16. – с. 5-6.

15. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» із змінами та доповненнями за станом на 22.06.00р. № 1829-III від 16.07.99р. № 996-XIV. – URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=83753

16. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 10.02.2021 – URL: https://urst.com.ua/pro_otsinku_maina_mainovykh_prav/st-6

17. Зюкова М. М. / Питання амортизації основних засобів: бухгалтерський та податковий аспект – URL: [http://kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/17.pdf](http://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/17.pdf)

18. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність : підручник / Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, О. Є. Найденко. – К. : Знання, 2017. – 710 с

19. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та розрахунків,

затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 № 69. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94#Text>

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 25 – 101.

21. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.

22. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Починок Н. В., Микитюк Н. Я., Романів Р. В. Облік надходження основних засобів//Фінансовий облік – м. Тернопіль: М. 2017 – С. 27

23. Кобиляцький Л. С. Управління проектами: Навч. посіб. (Теоретичні основи управління фінансовими ризиками) — К.: МАУП, 2002. — 200 с.:іл. — Бібліогр.: С. 193-196

24. Кравченко М.В., Дроздова Ю.А. Складові управління процесом обліку основних засобів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 14. Ч. 1. С. 164–167.

25. Кривоконь О. С. Курс лекцій з дисципліни “Фінансовий аналіз” – URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/3889.pdf>

26. Курило, Г. М. Актуальність удосконалення механізму ведення обліку основних засобів на шляху інтегрування у міжнародній системі обліку / Г. М. Курило. – URL: http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_kurilo.doc.htm

27. Мамрак О.О. Облікові аспекти основних засобів на підприємстві / О.О. Мамрак, О. М. Губарик // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 27-28 жовтня 2022 р.: Дніпро: ДДАЕУ, 2022. С. 25-27 – URL: <https://drive.google.com/file/d/1bAxz70YbHrxJw6BnmFW7yIaBFpTjy3zg/view>

28. Мамрак О. О. Проблемні аспекти організації обліку основних засобів та напрями їх подолання // О.О. Мамрак, О. М. Губарик / Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик – Дніпро: Пороги, 2022. – С. 21-30.

29. Мартиненко О.В. Сутність та особливості інвентаризації основних засобів / О. В. Мартиненко, С. О. Гарна, А. М. Шнурко // Інноваційна економіка. – 2018. – № 4. – С. 306-30

30. Медведєва Н. Ю. Особливості бухгалтерського обліку вибуття основних засобів // Облік и фінанси АПК: Науково-виробничий журнал. – 2017. - № 6/7. – С. 90 - 92.

31. Методичні рекомендації № 561 – Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Мінфіну від 30.09.2003р. № 561 – URL:<https://www.buhoblik.org.ua/normativka/uchet/minfin561.html>

32. Методичні рекомендації № 561 – Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Мінфіну від 30.09.2003р. № 561 – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>

33. Методичні рекомендації «635 – Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013р. № 635 – URL: <https://document.vobu.ua/doc/3407>

34. Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств (лист Міністерства аграрної політики України від 04.12.2003 р. № 37-27-12/14023). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1402555-03#Text>

35. Мішура В. Б. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів / В. Б. Мішура // Науковий вісник ДГМА. – 2017. – №2. – С. 148-155.
36. Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку» – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN321?an=1>
37. Облік і аудит : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення нормативних дисциплін бакалавра з обліку і аудиту / уклад. : Л. Г. Смоляр, Р. Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська та ін. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 616 с.
38. Омельченко О. Л. Основні засоби (фонди) на підприємстві / О. Л. Омельченко // Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. – 2008. – №9. – С. 3-26
39. Онлайн помічник бухгалтера / Присвоєння інвентарних номерів основним засобам – URL: <http://buh-help.pp.ua/аналітичні-статті/15-облік-необоротних-активів/312-інвентарні-номери>
40. Організація бухобліку на новоствореному підприємстві / Інтерактивна бухгалтерія, бухгалтерський сервіс – газета № 2 / 3 січня 2019– URL: <http://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/9007/101600#:~:text=Організація%20бухгалтерського%20обліку%20на%20підприємстві,5%20ст.>
41. Павлюк И. Бухгалтерский учет переоценки основных средств / Павлюк И. // Бухгалтерский учет и аудит (рус.). – 2004. – №7. – С. 3-11.
42. Падалка К. Основні засоби / К. Падалка // Главбух. – 2017. - № 21. – С. 106-146.
43. Панасюк В. М. Бухгалтерський облік: навч. посібник. / В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич / Тернопіль : ТНЕУ. – 2020. – 330с.
44. Петренко К. В. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник / К.В. Петренко, Н.Є. Скоробогатова. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 177 с.
45. Пиріжок С.Є. Організація внутрішнього контролю операцій з вибуття основних засобів / С.Є. Пиріжок // Проблеми теорії та методології

бухгалтерського обліку, контролю і аналізу – URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/47307/43851>

46. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Підручник. (Теоретичні основи управління фінансовими ризиками) – К.: Знання 2010. – 560 с.

47. Податковий кодекс України. / Верховна Рада України офіційний веб-портал – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

48. Подолянчук О. А. , Химич Г. М. Методика і аналіз обліку основних засобів // Економічні науки – м. Вінниця: М. 2012 – С. 79.

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318. / Верховна Рада України офіційний веб-портал – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

50. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14 // Баланс. – 2015. № 85-86. – С. 21 – 34.

51. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затверджене наказом Мінтрансу України від 13.03.98р. № 102 з доповненнями – URL: <http://www.dtk.com.ua/show/1cid01208.html>.

52. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х Андерсон, Д. Колдуэл; пер. с англ. ; под ред. Я.В. Соколова ; 2-е изд., стереотип. – М.: Финансы и статистика, 2004. – С. 432.

53. Приходько І. П., Павлова Г. Є., Бондарчук Н. В., Васільєва Л. М., Чернецька О. В., Погорєлова Т. П., Губарик О. М., Юрченко С. В. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт з обліку і оподаткування для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Навчальний посібник, Видання четверте,

виправлене. Дніпро, 2022. 261 с.

54. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. / Верховна Рада України, Законодавство України – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

55. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів по обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств і методичних рекомендацій щодо їх застосування: наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.07р. №701 URL: www.minagro.gov.ua.

56. Пушкар М. С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні: теоретико-методологічні аспекти / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 422 с.

57. Радіонова Н.Й., Бунда О.М. «Удосконалення методології аудиту основних засобів» / Н.Й. Радіонова, О.М. Бунда // журнал «Регіональна бізнес-економіка та управління». – 2015. – № 3 (47). – С. 100–111.

58. Рибченко М.Ф. Проблеми та шляхи вдосконалення основних засобів / М.Ф. Рибченко, В.М. Кириленко // Держава та регіони. – 2017. – № 6. – С. 135–137.

59. Святенко І. М. Формування облікової політики підприємства відносно обліку основних засобів / І. М. Святенко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2014. - № 1. - С. 143-147. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2014_1_34

60. Селіванова Н. М., Ткаченко Ю. В., Попко Я. О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства / науковий посібник / Одеса – 2016.

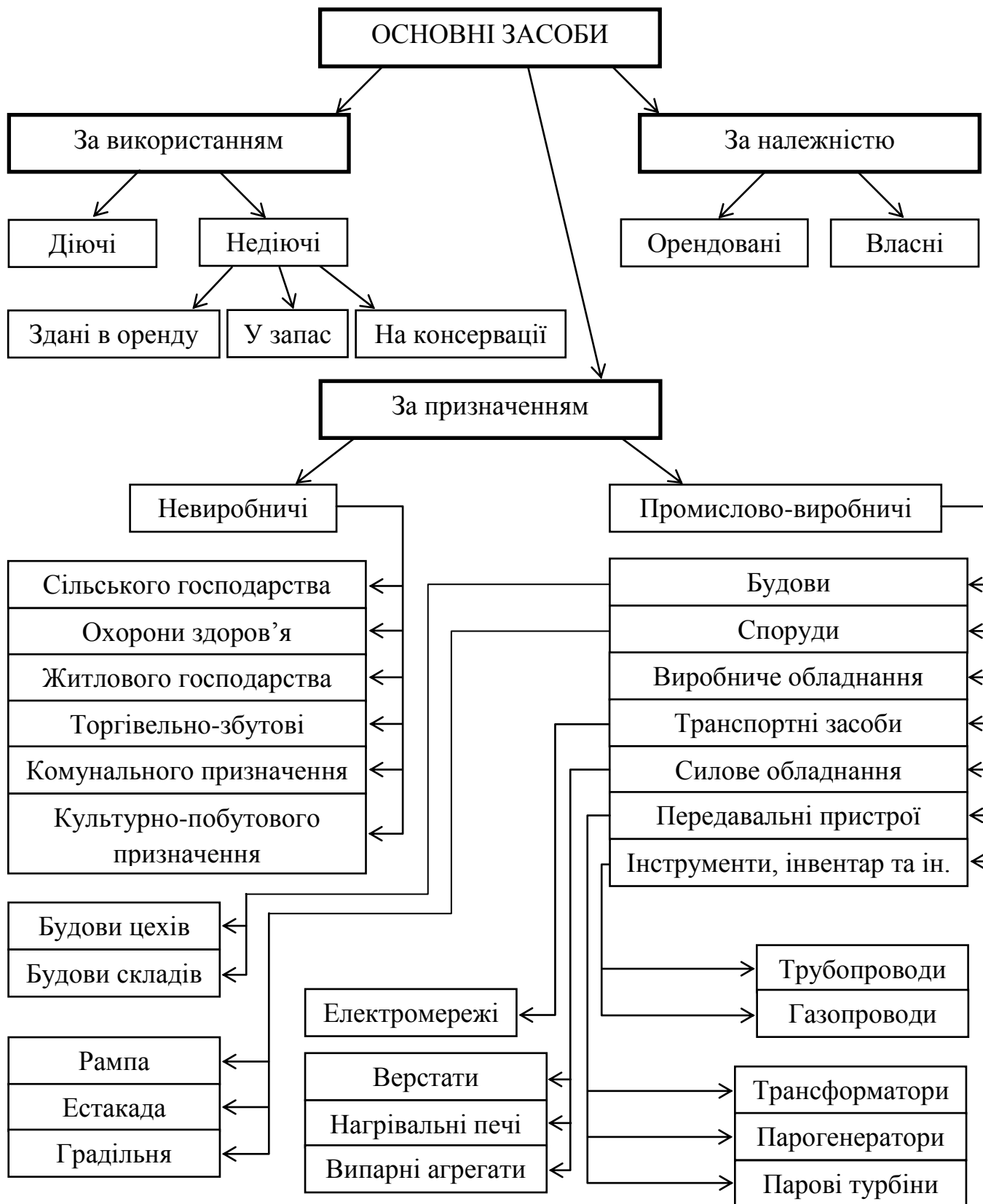
61. Сирота О. В., Підлісецький Г. М. Проблематика визначення економічної сутності категорії «основні засоби» // Економіка та держава №2. – м. Київ: М.2013. – С. 52

62. Соколов Я.В. Учет затрат – от теории к практике / Я.В. Соколов // Бухгалтерский учет. – 2005. – № 6. – С. 44–47.
63. Столяр Л. Г. Особливості обліку поточного та капітального ремонту основних засобів / Л. Г. Столяр // Економіка. Управління. Інновації. – 2016. - №2. – С. 22 – 30.
64. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник / Н. М. Ткаченко - К. : А.С.К., 2009. – 784 с.
65. Харитонов А.М. Основні засоби / А.М. Харитонов // Баланс Агро. – 2009. - № 9. – С. 20-22.
66. Хомин П. Відмінності фінансового і податкового обліку основних засобів / П. Хомин // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. - № 11. – С. 56-59.
67. Хричікова М.О. Особливості аудиту основних засобів на підприємстві / М.О. Хричікова // «Управління розвитком».–2018.– № 12 (175) – С. 89-91.
68. Чехова І.В. Поновлення основних засобів підприємств галузі АПК: лізинг або кредит / І.В. Чехова // Держава та регіони. – 2014. - № 2. – С. 275-278.
69. Чуніхіна Т. С., Горлушко А. М. Відтворення основних засобів та терміну корисного використання в межах стратегії розвитку підприємства //Міжнародні економічні відносини та світове господарство – УДК-657, Харків 2014р. – С. 5
70. Шелін С. В. Особливості обліку амортизації основних засобів в автоматизованій системі / С. В. Шелін // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2017. – № 6. – С. 28-30
71. Юрків Д. І. Удосконалення документального оформлення обліку основних засобів // Управління розвитком. – 2014. – № 9. – С. 105–107. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_9_45
72. Яковишина Н.А. Теоретичні основи обліку основних засобів / Н.А. Яковишина // Молодий вчений. – 2018. – №5. – С. 779-783.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Класифікація основних засобів за функціональним призначенням і галузевою ознакою, використанням та належністю

ДОДАТОК Б

Нарахування амортизації необоротних активів згідно ПКУ

Бухгалт. рахунок	Класифікація згідно ПКУ		Мінімально допустимі строки корисного використання, років	Метод амортизації, дозволений ПКУ
	Група	Найменування		
101	1	земельні ділянки	Невизначений	Амортизація не нараховується
102	2	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15	Усі методи, крім методу прискореного зменшення ЗВ
103	3	будівлі	20	
		споруди	15	
104	4	Передавальні пристрої	10	
		машини та обладнання	5	Метод прискореного зменшення ЗВ або будь-який інший
		інформаційне обладнання	2	
Електронна-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визначаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом) , інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і радії, вартість яких перевищує 2500 гривень				
105	5	Транспортні засоби	5	Метод прискореного зменшення ЗВ або інший
106	6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4	Усі, крім методу прискореного зменшення ЗВ
107	7	Тварини	6	
108	8	Багаторічні насадження	10	
109	9	Інші основні засоби	12	Виробничий або прямолінійний
111	10	Бібліотечні фонди	Невизначений	1 метод: 50% при введенні +50% при списанні або 2 метод: 100% при введенні
112	11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	Невизначений	
113	12	Тимчасові (не титульні) споруди	5	Виробничий або прямолінійний
114	13	Природні ресурси	Невизначений	Амортизація не нараховується
115	14	Інвентарна тара	6	Виробничий або прямолінійний
116	15	Предмети прокату	5	
16	16	Довгострокові біологічні активи	7	Усі, крім методу прискореного зменшення ЗВ

45.1.9. Нарахування амортизації в цілях оподаткування здійснюється підприємством за методом, визначеним наказом про облікову політику з метою складання фінансової звітності, та може переглядатися в разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання.

Нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місцем прийняття рішення про зміну методу амортизації.

